

Univerzita Palackého v Olomouci

Přírodovědecká fakulta

Katedra rozvojových studií

Simona Bočková

**PŮSOBENÍ INDIE JAKO EKONOMICKÉHO
PARTNERA NA AFRICKÉM KONTINENTU**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Ing. Mgr. Jaromír Harmáček, PhD.

Olomouc 2014

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci bakalářského studia oboru Mezinárodní rozvojová studia vypracovala samostatně pod vedením Ing. Mgr. Jaromíra Harmáčka, PhD.

Všechny použité materiály a zdroje jsou citovány s ohledem na vědeckou etiku, autorská práva a zákony na ochranu duševního vlastnictví.

V Olomouci, duben 2014

Poděkování

Ráda bych poděkovala Ing. Mgr. Jaromíru Harmáčkovi, PhD, za věnovaný čas, trpělivost, cenné rady k vypracování této práce.

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
Přírodovědecká fakulta
Akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Simona BOČKOVÁ**
Osobní číslo: **R11355**
Studijní program: **B1301 Geografie**
Studijní obor: **Mezinárodní rozvojová studia**
Název tématu: **Působení Indie jako ekonomického partnera na africkém kontinentu**
Zadávací katedra: **Katedra rozvojových studií**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem bakalářské práce je analyzovat působení Indie ve vztahu k africkému kontinentu se zaměřením na hospodářské, obchodní a investiční vazby. V první části se práce bude zabývat historickými vazbami mezi Afrikou a Indií. Další část bude zaměřena na zkoumání aktuálních ekonomických trendů a budou analyzovány dopady na africké země. Poslední část práce bude zaměřena na zkoumání ekonomických vazeb mezi Indií a vybranou africkou zemí.

Rozsah grafických prací: dle potřeby
Rozsah pracovní zprávy: 10 - 15 tisíc slov
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury:

HAWLEY, John C. India in Africa, Africa in India: Indian Ocean cosmopolitanisms. Bloomington: Indiana University Press, c2008, 296 p. ISBN 02-532-1975-2. OBI, Edited by Fantu Cheru and Cyril. The rise of China and India in Africa: challenges, opportunities and critical interventions. London: Zed Books, 2010, 296 p. ISBN 18-481-3437-1. ZÁHOŘÍK, Jan. Subsaharská Afrika a světové mocnosti v éře globalizace. Praha: NLN - Nakladatelství Lidové no, 2010. ISBN 978-80-7422-021-0. India Africa Forum Summit. [online]. [cit. 2013-05-05]. Dostupné z: <http://www.indiaafricasummit.nic.in/> India-Africa Investment Gateway [online]. [cit. 2013-05-05]. Dostupné z: <http://www.indiaafricainvest.in/>

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Mgr. Jaromír Harmáček, Ph.D.
Katedra rozvojových studií

Datum zadání bakalářské práce: 9. května 2013
Termín odevzdání bakalářské práce: 16. dubna 2014

L.S.

Prof. RNDr. Juraj Ševčík, Ph.D.
děkan

Doc. RNDr. Pavel Nováček, CSc.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 9. května 2013

Abstrakt

Tato bakalářská práce zkoumá vliv indické angažovanosti na africkém kontinentu, v oblasti ekonomických, obchodních a investičních vazeb, důraz je kladen na posilňování kooperace v 21. Století, se zaměřením na klíčové hospodářské dohody vzájemné spolupráce. V první části jsou uvedeny společné prvky historie, které měly vliv na rozvoj tohoto partnerství. Dále je rozebrána teritoriální a komoditní struktura obchodu, společně se zvyšujícím se podílem investic do daných sektorů hospodářství a průmyslu. V závěrečné části jsou prostřednictvím případových studie analyzovány ekonomické vazby mezi Nigerií a Afrikou.

Klíčová slova

Indie, Afrika, mezinárodní obchod, přímé zahraniční investice, Nigérie, aktuální ekonomické trendy, import, export, spolupráce zemí globálního jihu

Abstract

This thesis examines the influence of Indian involvement on the African continent in economic, trade and investment links, the emphasis is towards strengthening cooperation in the 21st Century, focusing on key economic agreements of mutual cooperation. The first section describes the common elements of history that have influenced the development of this partnership. It is also discussed territorial and commodity structure of trade, together with a growing share of investments in the sectors of economy and industry. The final section via case studies analyzed economic ties between Nigeria and Africa.

Key words

India, Africa, international trade, foreign direct investment, Nigeria, current economic trends, import, export, cooperation between countries of Global South

Obsah

Seznam grafů.....	9
Seznam zkratk	10
Úvod	12
Cíle práce a použité metody při zpracování.....	14
1. Historie a současnost vztahů mezi Afrikou a Indií	16
1.1. Starověké období, před-koloniální a koloniální období	16
1.2. Období dekolonizace a vztahy do konce 20. Století	17
1.3. Vztahy Indie a Afriky ve 21. Století.....	18
1.3.1. Bilaterální dohody	21
1.3.2. Multilaterální dohody	23
1.3.2.1. India-Africa Forum summit	23
1.3.3. Posilování vztahů s frankofonními zeměmi	24
2. Aktuální ekonomické trendy ve vztahu mezi Indií a Afrikou.....	26
2.1. Indické investice na africkém kontinentu	26
2.1.1. Aktuální trendy indických FDI do Afriky	27
2.1.2. Indické investice do Afriky podle sektorů.....	28
2.2. Zahraniční obchod mezi Indií a Afrikou	39
2.2.1. Indický export do Afriky: teritoriální a komoditní struktura.....	40
2.2.2. Africký export do Indie: teritoriální a komoditní struktura	44
2.3. Dlouhodobé soupeření s Čínou	48
3. Případová studie: vztahy mezi Indií a Nigérií.....	50
3.1. Uspořádání vzájemných vztahů	50
3.2. Investice	52
3.3. Zahraniční obchod.....	54
4. Dopady indické angažovanosti v Africe a vývoj do budoucna.....	58
4.1.1. Pozitivní dopady.....	58
4.1.2. Negativní dopady	58
4.1.3. Vývoj do budoucna	59
Závěr	62
Seznam zdrojů	64

Seznam grafů

Graf 1: Souvislost ekonomického růstu Indie s indickou angažovaností v Africe	19
Graf 2: Nejvýznamnější partneři obchodu v Africe	26
Graf 3: Trend FDI v posledních letech	28
Graf 4: Rozdíl mezi spotřebou a produkcí ropy v Indii	29
Graf 5: Rozdíl mezi spotřebou a produkcí zemního plynu v Indii	30
Graf 6: Vývoz zemědělských produktů a potravin z Indie	33
Graf 7: Podíl Afriky na světovém farmaceutickém obchodu v roce 2012	37
Graf 8: Export farmaceutických výrobků do Afriky v roce 2012	37
Graf 9: Obchod mezi Indií a Afrikou	39
Graf 10: Nejvýznamnější exportní produkty z Indie do Afriky	41
Graf 11: Nárůst exportu farmaceutických výrobků z Indie do Afriky	42
Graf 12: Africký import z Indie podle teritoriální struktury v roce 2012	44
Graf 13: Zvýšení objemu afrického exportu do Indie	45
Graf 14: Hlavní exportéři z Afriky do Indie v roce 2012	46
Graf 15: Podíl ropy na exportu ze Západní Afriky do Indie v roce 2012	46
Graf 16: Africký export do Indie podle teritoriální struktury v roce 2012	47
Graf 17: Export nigerijské ropy do Indie	54
Graf 18: Nejvýznamnější exportéři ropy z Nigérie v roce 2012	55
Graf 19: Nejvýznamnější exportéři ropy do Indie v roce 2012	56
Graf 20: Zvyšující se podíl neropného sektoru na exportu z Nigérie do Indie	56
Graf 21: Zvyšování oboustranného obchodu mezi Indií a Nigérií	57

Seznam zkratek

ACBF	<i>Africa Capacity Building Foundation</i> (Africká nadace pro budování zdrojů)
ACBF	<i>The Africa Capacity Building Foundation</i>
ANC	<i>South Africa's African National Congress</i> (Africký národní kongres)
AU	Africká Unie
Bhel	<i>Bharat Heavy Electricals</i>
BNDES	<i>The Brazilian Development Bank</i> (Brazilská rozvojová banka)
BRIC	<i>Brazil, Russia, India, South Africa</i> (Brazílie, Rusko, Indie, Čína)
BRICS	<i>Brazil, Russia, India, South Africa</i> (Brazílie, Rusko, Indie, Čína, Jihoafrická republika)
CII	<i>Confederation of Indian Industry</i> (Konfederace indického průmyslu)
CIMS	<i>Care Institute Medical Services</i>
COMESA	<i>The Common Market for Eastern and Southern Africa</i>
ECOWAS	<i>Economic Community Of West African States</i>
EOL	<i>Essar Oil Limited</i>
EU	Evropská Unie
FDI	<i>Foreign direct investment</i>
FICCA	<i>Federation of Indian Chambers of Commerce and Industry</i> (Federace Indických obchodních a průmyslových komor)
HIV	<i>Human Immunodeficiency Virus</i>
IABC	Indicko-Africká obchodní rady
IBSA	<i>India, Brasilia, South Africa</i>
IMF	<i>International Money Fund</i> (Mezinárodní měnový fond)
IOC	<i>Indian Oil Corporation</i>
ITEC	<i>India Technical and Economic Cooperation</i> (Indická technická a hospodářská pomoc)
KCM	<i>Konkola Copper Mines</i>

LDCs	<i>Least Developed countries</i> (Nejméně rozvinuté země)
MEL	<i>Mittal Energy Limited</i>
MHC	<i>Metropolis Health Care</i>
MNEs	<i>multinational enterprises</i> (nadnárodní společnosti)
NAH	Hnutí nezúčastněných zemí
NEPAD	<i>New Partnership for Africa's Development</i> (Nové partnerství pro africký rozvoj)
NICCI	<i>Nigerian-Indian Chamber of Commerce & Industry</i> (Nigerijsko-Indická obchodní a průmyslová komora)
NTPC	<i>The National Thermal Power Corporation</i> (Indická národní energetická společnost)
OIC	<i>Indian Oil Corporation</i> (Indická ropná korporace)
OMEL	<i>ONGC Mittal Energy Ltd</i>
ONGC	<i>Oil and Natural Gas Corporation</i> (Ropná a plynová korporace)
OSN	Organizace spojených národů
PIO	<i>People of India Origin in Africa</i> (Sdružení současných indických obchodníků v Africe)
PTA	<i>Preferential Free Trade Agreement</i> (Preferenční dohoda o volném obchodu)
SACU	<i>South African Customs Union</i> (Jihoafrická celní unie)
SADC	<i>Southern African Development Community</i>
SCAAP	<i>Commonwealth Assistance for Africa Programme</i>
TATA AS	<i>TATA Africa Services</i>
TEAM-9	<i>The Techno Economic Approach for Africa India Movement</i>
USD	Americký dolar
WB	<i>World Bank</i> (Světová Banka)

Úvod

Indie byla dlouhou dobu rozvojovou zemí a ještě donedávna patřili její obyvatelé k nejchudším na světě, nicméně během několika málo desetiletí dokázala nastartovat svoji ekonomiku, která v současné době vykazuje jeden z největších hospodářských růstů ze všech států. I přesto, že se v Indii stále nachází velký počet nemajetných lidí, poslední trendem je rozmach střední třídy, která se stává motorem ekonomiky, jelikož tyto obyvatelé zvyšují objem poptávky i nabídky. Rostoucí energetická náročnost hospodářství vede indickou vládu k hledání nových nalezišť nerostných surovin, zejména ropy. Zároveň se soukromé i vládní firmy, díky velkým investicím do vzdělávání a technologického výzkumu, stávají konkurenceschopnějšími ve všech oblastech hospodářství a je pro ně snadnější expandovat na zahraniční trhy.

Afrika pro Indii znamená nejenom zdroj nerostných surovin, ale také odbytiště velkého množství zboží vyprodukovaného v Indii. Jelikož je africký potenciál nevyužitý téměř ve všech sektorech průmyslu, zemědělství i služeb, může vzájemná spolupráce tyto oblasti zkvalitnit a rozšířit. Díky úsilí indických firem snižovat výrobní náklady svých produktů, může Afrika importovat na trh levnější zboží stejné, nebo dokonce lepší kvality, než jaké je tomu u ostatních dodavatelů. Současný trend vstupování nově vynořujících se ekonomik světa na africký kontinent, způsobuje větší konkurenci v oblasti obchodu i investic. Africké státy mají větší možnost volby vybrat vhodného partnera, který splňuje jejich požadavky. Což se také v poslední době děje, výměnou za čerpání surovin ze svého území požadují africké země od těžebních společností zpravidla výstavbu infrastrukturní sítě nebo dotace na vzdělávání.

Indie se snaží navazovat spolupráci na vzájemném porozumění, klade důraz na společné dialogy a vytváří pozitivní prostředí založené na důvěře. Důkazem je množství konferencí a summitů, které v tomto tisíciletí mezi Afrikou a Indií proběhly. Zároveň lze pozorovat vstřícný přístup ze strany afrických zemí, jejichž počet vyhledávající kooperaci s Indií se každoročně zvyšuje.

Za poslední desetiletí se podíl investic proudících z Indie do Afriky několika násobně zvýšil, tento nárůst lze pozorovat ve všech odvětvích hospodářství. Zároveň byl posílen oboustranný obchod mezi těmito partnery, který se od nového tisíciletí zvýšil o desítky miliard USD. Jako klíčového partnera Indie v Africe lze označit Nigérii, se kterou

má dlouholeté historické vazby a v současné době Nigérie tvoří jednoho z nejvýznamnějších exportérů ropy na indický trh.

Cíle práce a použité metody při zpracování

Tato bakalářská práce analyzuje působení Indie na africkém kontinentu zejména z hospodářského hlediska, prostřednictvím tří hlavních kapitol. V první části se práce bude zabývat historickými vazbami a bude zkoumáno, zda historické rozložení politických sil, obzvláště v období kolonialismu, mělo na současné vztahy mezi Indií a Afrikou podstatný vliv.

V pořadí druhá hlavní kapitola zkoumá propojenost Indie a Afriky v hospodářské oblasti, zejména pokud jde o obchod a investice. Větším důraz je kladen na pronikání Indie do Afriky, kdy Indie je analyzována z pozice ekonomické velmoci, zatímco Afrika z pohledu partnerského regionu. Kromě aktuálních trendů jsou posuzovány motivace Indie pro spolupráci s Afrikou. Zkoumáno je také dlouhodobé soupeření Indie s Čínou, pokud jde o Afriku, a pozitivní i negativní dopady indické angažovanosti v Africe.

V poslední části bude jako případová studie analyzován vztah mezi Indií a vybraným státem subsaharské Afriky, konkrétně Nigérií. Analýza bude zaměřena na uspořádání vzájemných vztahů, otázku vývoje investic a mezinárodního obchodu mezi oběma partnery.

Práce bude řešit následující výzkumné otázky: Jaký je současný obchodní trend mezi Indií a Afrikou, zda se zvyšuje objem obchodu mezi těmito partnery a jaké oblasti hospodářství jsou klíčové pro vzájemnou kooperaci. Dále se bude zabývat otázkami, zda se indická angažovanost v Africe projevuje i v jiných než hospodářských sektorech a jak velký důraz klade Indie na tyto oblasti spolupráce. V poslední řadě bude zkoumat propojenost indického hospodářství s ropným sektorem Nigérie, a zda tato africká země představuje pro Indii potenciálního partnera i v ostatních oblastech spolupráce.

Při psaní této bakalářské práce byl jako problematický zhodnocen přístup k relevantním informacím, zejména při průzkumu statistických dat přímých zahraničních investic mezi Indií jako státem a Afrikou jako kontinentem. Trend pronikání asijských velmocí do Afriky je zanalyzovaný a zdokumentovaný především z pohledu Číny a relevantní informace k ostatním velmocem aktuálně chybí. Ani prostřednictvím univerzitních zdrojů nebylo možno získat přístup k některým klíčovým databázím, jako je například Indický statistický úřad, který je díky vysokému zpoplatnění pro studenty nedostupný, a k odborným zahraničním

publikacím, které se této problematice věnují do hloubky. Proto velká část dat byla získávána oklikou zejména přes odborné články.

Stěžejním autorem pro tuto práci je ekonom Harry G. Broadman, který se dlouhodobě zabývá otázkou indicko-afrických vztahů a působí jako poradce pro africké státy v Skupině Světové banky (*The World Bank Group*). Z česky psaných publikací byla využita kniha *Subsaharská Afrika v éře globalizace* (Záhořík, 2010). Jako dalších informační zdroje posloužily odborné články, čerpané zejména z databází Masarykovy univerzity v Brně a Univerzity Palackého v Olomouci. Dále byly využívány dostupné informace, prostřednictvím oficiálních internetových stránek daných států, zejména pak z Ministerstva zahraničních věcí Indie. Tabulky a grafy byly vytvořeny autorkou s použitím dat obzvláště z UNCTAD.

1. Historie a současnost vztahů mezi Afrikou a Indií

1.1. Starověké období, před-koloniální a koloniální období

Počátky ekonomických vztahů mezi Indií a Africkým kontinentem sahají až do antických dob. Indičtí obchodníci využívali celoročně stabilních větrů vanoucích Indickým oceánem a již první století před Kristem obchodovali s velkou částí východní Afriky (Pham, 2007). Předmětem obchodů se stávala bavlna, obilí, olej, či cukr. O jedno tisíciletí později se přidalo sklo, porcelán a perly (Hawley, 2008). Během následujících století se obchodní flotily celosvětově rozrůstaly, výjimkou nezůstávala ani samotná Afrika (Broadman, 2007). Tento kontinent je nesmazatelně spjatý s otroctvím, které vrcholilo v období kolonizace. Otroci ale nebyli pouze exportováni, probíhal zde oboustranný obchod. Do Natalu v Jižní Africe bylo během 17. a 18. století přivezeno Východoindickou společností velké množství otroků právě z Indie (Parekh, 2009). Jako důvod byl udáván ten, že „*Afričané jsou líní*“, a proto bílí farmáři potřebovali pracovitější lidi. Na plantážích pracovali nejenom indičtí muži ale také ženy a děti (Hawley, 2008:58).

Výraznější propojení vzájemných vztahů mezi Indií a Africkým kontinentem nastalo právě s příchodem Evropské koloniální éry. V tomto období Velká Británie upevňovala svoji moc nejen v Indii ale také na rozsáhlém africkém území. V politické, ekonomické i sociální rovině postupně propojovala své kolonie. Jako jeden z důsledků prolínání lze označit migraci indického obyvatelstva do Afriky. Ti zde vytvářeli indické enklávy. Tyto seskupení přetrvávají až do dnešní doby a v současných Indo-afrických vztazích hrají důležitou roli. S migračním proudem se do Afriky dostal také Mahátma Ghándí, který zde působil jako právník a podněcoval myšlenky nezávislosti Jižní Afriky nad Britským impériem až do roku 1914, kdy z Afriky odešel zpět do vlasti (Pham, 2007). Snažil se smazávat zášť Afričanů vůči místním indickým obchodníkům, kteří byli viděni jako hrozba pro africké podnikání. Zahraniční politika Indie byla stavěná právě na Ghándího mírových myšlenkách, ještě dlouhou dobu po jeho odchodu. Mnoho afrických hnutí a bojových skupin za nezávislost ale tyto názory nesdílelo a časem se přiblížili více Číně, která jejich snahu podporovala a zásobovala je zbraněmi (Záhořík, 2010).

1.2. Období dekolonizace a vztahy do konce 20. Století

Jakmile se Indie v roce 1947 stala nezávislou, obratem nazvala diplomatické vztahy již jako samostatná země. V Africe byly v té době suverénní pouze čtyři státy, proto se navíc snažila využít svého postavení v britském Společenství. První oficiální zastoupení Indie v Africe bylo založeno v hlavním městě Keni – Nairobi, v roce 1948 (High Commission Of India, 2014). Důležitým hybatelem následných událostí se stal indický premiér Nehru, který spolu se zástupci dalších dvaceti-osmi národů v roce 1955 uspořádal historicky první Asijsko-africkou konferenci (Pham, 2010). Sjezd byl zaměřen na hledání odpovědí na společné otázky, kterými se zabývaly nově vznikající státy těchto dvou kontinentů. Diskuze se týkala především vzájemného hospodářského rozvoje, posilování míru a spolupráce mezi zeměmi třetího světa.

Byl to první samostatný diplomatický krok vedený bývalými koloniemi bez účasti Západních zemí. Evropa a Spojené Státy s napětím sledovali průběh konference, jelikož se obávali úpadku svého vlivu v globální politice, nárůstu levicových myšlenek a sympatizování nových zemí s Východním blokem. Na jednu stranu podporovali dekolonizaci a právo na sebeurčení nově vznikajících států, na druhou stranu ale potřebovali upevnovat spoji pozici v bipolárním světě. Výsledek konference je příjemně překvapil, jelikož právě tato konference stála u zrodu Hnutí Nezúčastněných zemí (NAH), jehož členové se odmítli podílet na bipolárním rozdělení světa během Studené války a zaujali neutrální postoj (U. S. Department of State, 2014).

V průběhu druhé poloviny 20. století hledali afričtí vůdcové inspiraci, jak rozvíjet a řídit své státy. Kwame Nkrumah, první vůdce nově vzniklé Ghany, přijel do Indie v roce 1958 na dvoutýdenní cestu. Vybudovaný průmysl a zemědělské programy pro něj byly velmi inspirativní, Nkrumah ocenil i úsilí Indie při budování míru a snahy pomoci africké ekonomice. Později se znalosti snažil implikovat ve své zemi (McCann, 2011). Byl považován za velkého nacionalistu. Indie se stala průvodcem a rádcem pro dekolonizované státy. Nehru navazoval partnerství, které bylo založeno na rovnostranné spolupráci. Na takové zacházení nebyly bývalé kolonie zvyklé (Záhořík, 2010).

Přestože vzájemné Indicko-africké vztahy trvaly několik desetiletí a byla to právě Indie, kdo se zasadil o budování nezávislých afrických států, na počátku 60. let prožívá toto partnerství úpadek. V té době vrcholily pohraniční boje mezi Indií a Čínou, z nichž právě

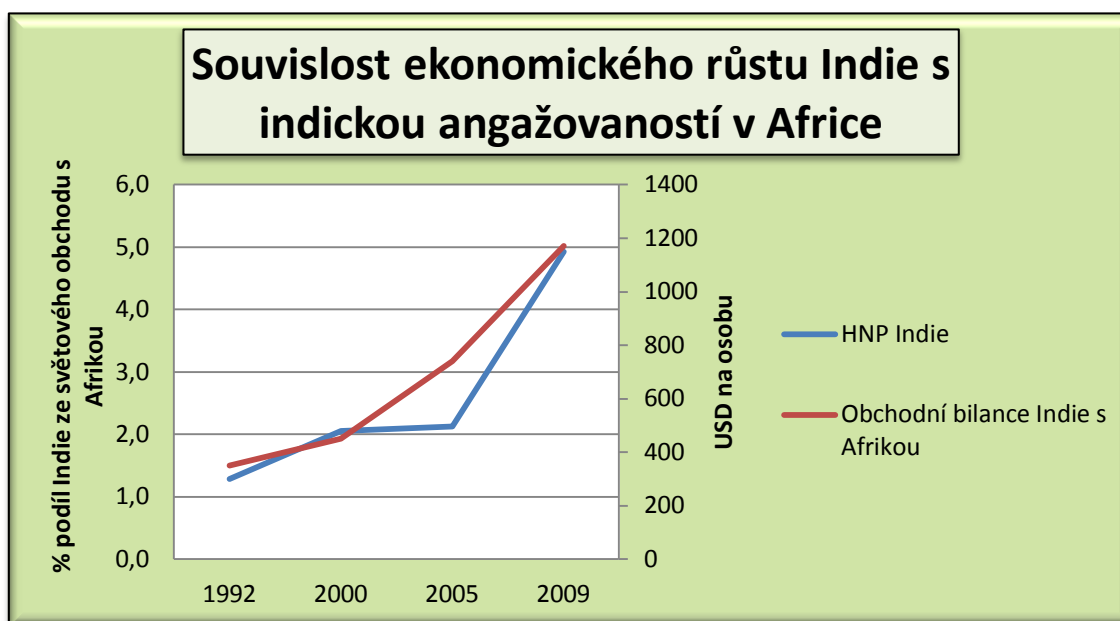
druhá zmíněná vyšla z konfliktu v roce 1962 vítězně. Indická porážka se projevila i na druhé straně zeměkoule. Africké státy přestaly k Indii vzhlížet jako k vůdci a přeorientovaly svoji aktivitu na Čínu (Beri, 2003). Činnost Číny na tomto kontinentu od té doby výrazně stoupala zejména díky podpoře ozbrojených hnutí, které zásobuje zbraněmi a financemi (Záhořík, 2010) I přesto, že popularita Indie klesla, nepřestala podporovat osvobozené hnutí, dokonce v roce 1967 uznala Africký Národní kongres (*South Africa's African National Congress – ANC*) za legitimní. Nicméně na poli NAH přešla do pozadí; ze všech afrických států měla pevnou podporu pouze Egypta; a svoji činnost soustředila na urovnání konfliktů na Indických hranicích (Beri, 2003).

1.3. Vztahy Indie a Afriky ve 21. Století

Podle Sarana Shyama (Shyam Saran, 2012) Indie odmítá rozdělení zemí na dárce a příjemce rozvojové pomoci, které je dlouhodobě zaběhnuté na mezinárodní úrovni. Ke svým projektům a programům nejenom v Africe přistupuje z pozice rovnocenného partnera. Podporuje vzájemné diskuze ve všech rozvojových i hospodářských oblastech. Při rozvojových projektech se v první řadě snaží brát ohled na požadavky partnera a až v další fázi projednává finanční a technickou podporu.

V rámci této filozofie také přistupuje k vzájemným vztahům na politické úrovni. V 21. století proto investovala čas i peníze do vytvoření organizací, které tyto dva kontinenty propojí. S rostoucí ekonomickou soběstačností Indie se také zvyšovala její angažovanost v Africe, což dokazují data Mezinárodního měnového fondu (*International Money Fund – IMF*) a Světové banky (*World Bank, WB*), (viz Graf 1).

Graf 1: Souvislost ekonomického růstu Indie s indickou angažovaností v Africe

Zdroj 1: OECD Factbook, 2011; WB statistic, 2013; vlastní úprava

Jedním z prvních významných kroků Indie byl v roce 2004 přechod z úvěrů poskytovaných Ministerstvem financí (*Ministry of Finance*) na úvěry poskytované Indickou exportní-importní bankou (*the EXIM Bank of India*) vládám jednotlivých zemí. Tento nástroj výrazně pomohl indické rozvojové spolupráci. Ve stejném roce byla také s bývalými frankofonními zeměmi zahájena iniciativa *Team-9* (Mullen, 2013).

Rok 2005 byl pro spolupráci Indie a Afriky velmi podstatný, jelikož byly uzavřeny dohody, které hrály velkou roli při formování jejich současného hospodářského vztahu. Indie se stala členem *The Africa Capacity Building Foundation (ACBF)* a bylo uspořádáno první Indicko-Africké projektové setkání (*India-Africa Project Partnership Conclaves*), pod záštitou Konfederace indického průmyslu (*Confederation of Indian Industry - CII*) a Indické exportní-importní banky, které se od té doby koná pravidelně každý rok (Prime Minister's Office, 2011).

V rámci užší spolupráce proběhl v roce 2008 první významný Indicko-Africký Summit (*India-Africa Forum Summits*), při němž byl přijat Indicko-Africký plán pro spolupráci (*Africa-India Framework for Enhanced Cooperation*), kterým se Indie zavázala investovat v Africe 4,5 miliardy USD do roku 2014 (WTO, 2013). Toto setkání probíhá pravidelně zhruba dva roky.

V roce 2009 proběhlo spuštění programu projektu panafrických elektronických sítí (*Pan-African E-network*), který výrazně pomáhá v propojení afrického zdravotnictví a školství spolu s indickým (Chand, 2011). A byly také uzavřeny bilaterální dohody mezi Indií a regionálními organizacemi, jako jsou ECOWAS, SADC a COMESA (Shyam Saran, 2012).

Indie se také stala členem multilaterálních organizací, které mají v africké zřejmý vliv. Od roku 2003 je součástí IBSA (*India, Brasilia, South Africa*) a patří i k neformální skupině BRIC, který je jeden z nejdominantnějších investorů na tomto kontinentu (UNCTAD, 2013a)

Shyama Saran (2012) ve své práci uvádí příklad několika konferencí, organizovaných v rámci dohodnuté spolupráce během Indicko-Afrického summitu v roce 2011, které mezi Indií a Afrikou proběhly v letech 2011 a 2012.

- *India-Africa Business Partnership Summit* (Říjen 2011)
- *India-Africa Workshop on Traditional Medicines* (Říjen 2011)
- *India-Africa Conference on Indian Lines of Credit* (Listopad 2011)
- *India-Africa Strategic Dialogue* (Listopad 2011)
- *3rd India-Africa Hydrocarbon Conference* (Prosinec 2011)
- *Crafts Skill Development Workshop for Women* (Leden 2012)
- *Special Session on Global Commons & Challenges* (Únor 2012)
- *Science & Technology Ministers' Conference* (Březen 2012)

Od roku 2008 se Indie zavázala vytvořit přibližně 100 nových institucí, posilujících společnou kooperaci na regionální i bilaterální úrovni. Nejvýznamnější z nich spolu se zemí jejich působnosti jsou uvedeny níže (Shyam Saran, 2012).

- *India-Africa Institute of Information Technology*, Ghana
- *India-Africa Institute of Foreign Trade*, Ghana, Uganda
- *India-Africa Institute of Education Planning and Administration*, Burundi
- *India-Africa Diamond Institute*, Botswana
- *India-Africa Civil Aviation Academy*
- *India-Africa Institute of Agriculture and Rural Development*
- *India-Africa University for Life and Earth Sciences – Ibadan University*, Nigeria

V rámci této práce budou nejdůležitější programy, projekty a iniciativy popsány podrobněji.

1.3.1. Bilaterální dohody

1.3.1.1. Indo-Africké projektové partnerství

V roce 2005 se uskutečnilo první Indo-Africké projektové setkání (*CII-EXIM Bank India-Africa Project Partnership Conclaves*), které slouží jako platforma pro podporu vzájemného obchodu. Vzniklo pod vedením Konfederace indického průmyslu (*Confederation of Indian Industry – CII*)¹ a Indické exportní-importní banky (*the EXIM Bank of India*) ve spolupráci s Indickým Ministerstvem zahraničních věcí a Ministerstvem průmyslu. Indicko-Africké setkání bylo spuštěno pro usnadnění přístupu indických firem na africký trh a naopak. Budování společných projektů, které jsou financovány z výhodných půjček Indické exportní-importní banky, je výsledkem prohlubující se kooperace mezi těmito regiony. Množství realizovaných projektů na africkém kontinentu se díky tomuto partnerství každoročně navyšuje. V roce 2013 jich bylo schváleno 477 za celkovou částku více jak 67 miliard USD, což je oproti roku 2005 (178 projektů za 6 miliard USD) výrazný nárůst (*CII, 2013*). V roce 2014 je připraveno k jednání dalších 549 projektů. Jedná se například o půl miliardovou investici do zemědělského sektoru v Nigérii, kde má být postavena továrna na zpracování rajčat. V bodě **2.1.2** budou společné projekty a jejich financování více rozvedeny.

Indicko-Africké projektové setkání se v posledních letech stává klíčovým bodem spolupráce Indie s africkými zeměmi. Dokazuje to i množství delegátů a ministrů přijíždějících na toto setkání. V roce 2013 jich dohromady Nové Dillí navštívilo bezmála tisíc. Počet zapojeným partnerů se také každý rok zvyšuje; do prvního ročníku bylo zapojeno 17 afrických států, zatímco při posledním setkání v roce 2013 se setkání zúčastnilo 45 zemí z afrického kontinentu (*CII, 2013*).

Pro jednotlivé země Afriky je velmi výhodné vytvářet bilaterální dohody na bázi této platformy. Při setkání se projednávají podobné projekty, které mají mnohdy shodná zadání. Zástupci zemí proto mohou čerpat ze zkušeností z již uskutečněných projektů, a tím rozšiřovat a urychlovat možnosti své vlastní realizace.

---

¹ Konfederace indického průmyslu (CII) je nevládní nezisková organizace, která byla založena v Indii již v roce 1895 za účelem zvýšení konkurenceschopnosti jednotlivých firem v oblasti průmyslu. Organizace má přes 90 tisíc nepřímých členů, mezi které patří jak nadnárodní korporace, tak malé podniky. Spolupracuje s vládou v otázkách zvýšení efektivity indického průmyslu a jeho začlenění do globálních vazeb obchodu. V současné době působí nad rámec původního účelu. Podporuje rozvoj různých odvětví přes školství, zdravotnictví až po postavení žen ve společnosti po celém světě.

V květnu roku 2014 se v Novém Dillí uskuteční již desáté setkání. Je naplánováno projednat 549 společných projektů financovaných více než 84 miliardami USD (CII, 2013).

1.3.1.2. Dohoda o volném obchodu s Jihoafrickou celní unií

Od roku 2007 probíhají jednání o vytvoření společné Preferenční dohody o volném obchodu (*Preferential Free Trade Agreement – PTA*) mezi Indií a Jihoafrickou celní unií (*South African Customs Union – SACU*)²(Government of India, 2012). Dohoda je i v první polovině roku 2014 stále ve fázi vyjednávání. Nicméně vytvoření této smlouvy by mělo pomoci prohloubit bilaterální obchodní a investiční vazby (Brandt, 2013).

1.3.1.3. BRIC a BRICS v Africe

Země skupiny BRIC (Brazílie, Rusko, Indie, Čína) se v poslední době stávají dominantními investory na africkém kontinentu. V roce 2000 celkově dohromady investovaly 7 miliard USD, zatímco v roce 2012 to bylo již 145 miliard USD. Čína je z této skupiny nejaktivnější, v roce 2012 patřila mezi tři největší investory na poli FDI na světě (WTO, 2013)

V roce 2009 se FDI realizované těmito státy do skupiny zemí s nízkým příjmem (*Low Income Countries, LIC*) rovnaly 2,2 miliardy USD, do zemí Sub-saharské Afriky z této částky putovala skoro 1 miliarda USD (WTO, 2013).

Brazilská rozvojová banka (*the Brazilian Development Bank, BNDES*) hrála jednu z klíčových rolí v motivaci brazilských nadnárodních společností investovat do průmyslu v zemích jako je Angola, Ghana nebo Mosambik (WTO, 2013).

Rusko je v oblasti FDI na africkém kontinentu poměrně nováčkem. Nicméně jeho příchod byl rychlý a již v roce 2011 zde ruské firmy, motivované expanzí na nové trhy a přístupem k nerostným surovinám, investovaly 1 miliardu USD (UNCTAD, 2013a).

V lednu roku 2011 se k původním zemím BRIC začala oficiálně přidávat ještě Jihoafrická republika, země tak dostaly akronym BRICS. JAR byla vnímána jako nová investiční a obchodní brána do Afriky. Spolu s regionálními sousedy, Zambií, Mosambikem a Angolou, tvoří významný zdroj nerostných surovin s podstatným tržním potenciálem. (UNCTAD, 2013a).

---

² Jihoafrická celní unie se skládá z Jižní Afriky, Lesotha, Namibie, Svazijska a Botswany a byla založena v roce 1910.

1.3.2. Multilaterální dohody

1.3.2.1. India-Africa Forum summit

V dubnu roku 2008 proběhl v Novém Dillí první Indicko-Africký summit (India – Africa Forum Summit), který měl upevnit znovu posilující Indicko-africké vztahy. Cílem bylo ukázat světu přerod Indie, z rozvojové země a příjemce pomoci, na dárce pomoci (Kragelund, 2011). Indie si také velmi dobře uvědomovala stále zvyšující se ekonomické propojení s africkým kontinentem, nicméně na politické úrovni tyto vazby pokulhávaly (Cherian, 2008). Indická vláda spolu s čtrnácti zástupci afrických zemí, vybraných Africkou Unií, projednávala otázky od potravinové krize, hrozby terorismu až po zvyšující se ceny ropy (Taylor, 2012). Někdy je jako hlavní prohlášení neoficiální důvod konání summitu uváděna stále zvyšující se energetická náročnost indické ekonomiky a s tím zvyšující se indická poptávka po ropě. S touto verzí souvisí i projev indického ministra ropy a zemního plynu, Murli Deora, který prohlásil, že „Afrika je rozhodující pro naši energetickou bezpečnost“ (Sumit, 2012).

Summit byl ukončen přijetím dvou deklaračních dokumentů – Indicko-africký rámec pro spolupráci (*India-Africa Framework for Cooperation Forum*) a Dillískou Deklarací (*The Delhi Declaration*). Podepsáním těchto dokumentů se státy zavázaly ke sdílení zkušeností, vzájemnému dlouhodobému partnerství a budování kapacit. Nad rámec sepsaných dokumentů byl vytvořen Akční plán a způsoby jeho implementace (Mawdsley, 2010). Indický předseda vlády, Manmohan Singh, se smluvně zavázal poskytnout Africe úvěry v hodnotě 5,4 miliardy USD do roku 2013, což znamenalo zvýšení objemu úvěrů na dvojnásobek. Zároveň mělo být posláno dalších 500 milionů USD do rozvojových fondů v Africe (Kragelund, 2011).

Podpora regionálních afrických institucí zahrnující Africkou Unii (AU) a Nové partnerství pro africký rozvoj (*New Partnership for Africa's Development – NEPAD*) byla dotována v částce 200 milionů USD. V neposlední řadě byl vytvořen Bezcelní preferenční celní režim (*Duty Free Tariff Preference Scheme*), který měl umožnit přibližně padesáti nejméně rozvinutým zemím (*Least Developed countries, LDCs*) jednostranný přístup na indický trh (Kragelund, 2011)

Druhý společný summit se konal v Addis Abebě roku 2011 (IDSA, 2012). Byly zhodnoceny závazky z roku 2008 a předneseny nové, ještě ambicióznější plány. Jelikož od posledního summitu se vzájemná spolupráce nejenom na poli finančních toků znásobila

mnohokrát, všechny strany považovaly společnou kooperaci za úspěšnou. V Addis Abebě je jednalo o ještě větším posilování vzájemného porozumění, založené na společné minulosti a velkém potenciálu do budoucnosti. Mladá generace byla zmíněna jako pozitivum, od které se očekává posilování a utužování vzájemných vztahů. Byla sepsána výzva rozvinutým zemím o snížení skleníkových plynů a řešení změny klimatu. Posilování partnerství Jih-Jih, ke kterému je pohlíženo jako ke skutečnému přínosu pro rozvojové země, nicméně není vnímáno jako samostatné řešení ale jako doplněk ke spolupráci Sever-Jih. Nakonec bylo projednáváno zvyšující se volání po reformě OSN, která mimo jiné zahrnuje rozšíření Rady bezpečnosti OSN o nové státy.

Členské státy se shodly na nepolevujícím boji proti terorismu a odsuzování násilných činů. V této souvislosti byla Indií přislíbena pomoc v oblasti Adenského zálivu a Indického oceánu, které měla zahrnovat zajišťování obchodních cest z Indie do Afriky před hrozbou somálských pirátů. V závěru byly podepsány dva deklarační dokumenty, Deklarace z Addis Abeby (*The Addis Ababa Declaration*) a Rámec pro posílení Indicko-afričké spolupráce (*The Africa-India Framework for Enhanced Cooperation*). Třetí summit je naplánovaný na rok 2014 (Prime Minister's Office, 2011).

1.3.2.2. IBSA

Pro zvýšení konkurenceschopnosti svých firem se Indie velmi angažuje v globálních organizacích. Na poli WTO jedná s předními zástupci afrických států o společných hospodářských krocích. V rámci geograficky měnícího se rozložení světového obchodu a politické transformace bylo vytvořeno v roce 2003 fórum tří nejvýznamnějších zemí Globálního jihu – IBSA (*India, Brazil, South Africa*), (Taylor, 2009).

1.3.3. Posilování vztahů s frankofonními zeměmi

1.3.3.1. Team 9

Indie si stejně jako ostatní nově vynořující se velmoci dobře uvědomuje zvyšující se poptávku po energetických zdrojích ve své zemi. Proto hledá řešení, jak se v budoucnu vymanit ze závislosti na dodávkách ropy z oblasti Perského zálivu, jelikož domácí produkce začíná stagnovat. A nejenom Východní Afrika, která byla v minulosti mimo prioritní oblast indického zájmu, tuto možnost nabízí. V roce 2004 byla zahájena iniciativa TEAM-9 (*The Techno Economic Approach for Africa India Movement*), založená na spolupráci se zeměmi

Guinejského zálivu; dlouhodobě přehlížená oblast ekonomických zájmů z mnoha důvodů (Singh, 2007).

Nestabilní prostředí s častými konflikty, jazykové bariéry, neznalost místního trhu patřili k důvodům, proč zde Indie nepůsobila. Indové se zpravidla nestěhovali do této oblasti, tudíž zde ani nefungují žádné historické vazby, na které by Indie při svých obchodech mohla navazovat (Singh, 2007). V první fázi iniciativa TEAM-9 zahrnovala Mali, Guineu Bissau, Senegal, Pobřeží slonoviny, Ghanu, Burkinu Faso, Rovníkovou Guineu a Čad, jejichž první společné setkání s Indií proběhlo v Novém Dillí. Dalších nejméně 6 afrických států o členství usiluje. Ministři jednotlivých zemí určili své priority v jednotlivých sektorech, zahrnující zdravotnictví, školství, infrastrukturní projekty, zemědělské a průmyslové inovace. Byla dohodnuta společná spolupráce jak na regionální tak i bilaterální úrovni (Singh, 2006). Indie se zavázala poskytnout úvěry těmto státům v hodnotě 500 milionů USD, které mají nahradit nedostatek místního kapitálu.

V Pobřeží Slonoviny byla například dokončena továrna na extrakci palmového oleje a projekt zabývající se zpracováním kešu ořechů, tyto výstavby byly financovány z výše zmíněného úvěru částkou 26,8 milionů USD. Pobřeží Slonoviny udržovalo s Indií vzájemný obchod s obratem do 450 milionů USD od roku 2007 do roku 2011. Od poloviny roku 2011 se navíc v zemi uklidnila politická situace, což vedlo skoro ke zdvojnásobení vzájemného obchodu během jediného roku. A bilaterální spolupráce Indie s Pobřežím Slonoviny se vyšplhala na 775 milionů USD v roce 2012 (Ministry of External Affairs, 2012).

Pro západoafrické země je toto partnerství výhodnější, než spolupracovat se zeměmi z vyspělého světa. Západní technologie jsou často náročné na kvalifikovanou obsluhu, nevhodné do místních podmínek a v neposlední řadě drahé na náhradní díly Indie proto vidí velký potenciál pro expanzi s vlastními nízkonákladovými technologiemi (Singh, 2007). Využívá při tom nejnovější zkušenosti s implikací vývoje v domácím prostředí. Výrobní postupy přizpůsobené do indických venkovských podmínek se dají využít do odlehlých afrických oblastí mnohem snadněji a efektivněji než technologie Evropské Unie.

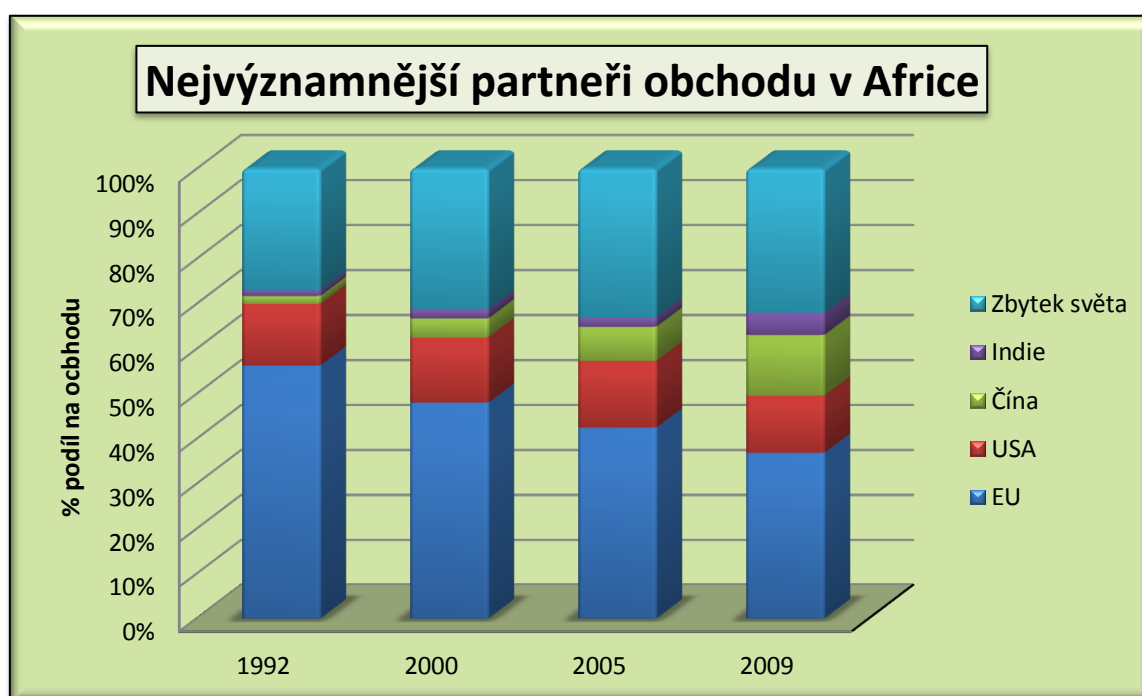

2. Aktuální ekonomické trendy ve vztahu mezi Indií a Afrikou

2.1. Indické investice na africkém kontinentu

Dominantními investory na africkém kontinentu byly po dlouhá desetiletí západní vyspělé země, které určovaly celkový ráz zahraničního obchodu Afriky. Vstupem do nového tisíciletí se ale postupně změnil geografický původ aktérů působících v Africe. Do popředí se dostaly nově vynořující se asijské velmoci v čele s Čínou a Indií. Během let 2000–2005 postupně klesl podíl EU na vývozu z Afriky na polovinu, zatímco obchod s asijskými giganty se více než zdvojnásobil (viz Graf 2). Nově vynořující se ekonomiky světa svůj podíl na africkém trhu stále zvyšují (Broadman, 2007). Prostřednictvím summitů, konferencí a oboustranně výhodných investičních projektů prezentují africkým zemím zajímavé podmínky pro spolupráci a stávají se zde velkou konkurencí pro aktivity vyspělých zemí.

Graf 2: Nejvýznamnější partneři obchodu v Africe

Zdroj 2: OECD Factbook, 2011; vlastní úprava

Koncem roku 2013 proběhlo v Johannesburgu druhé setkání Indicko-Africké obchodní rady (IABC), pod vedením indického Ministra obchodu a průmyslu Ananda Sharma, společně se zástupci Africké Unie (AU), (Prime Minister's Office, 2013). Na setkání byly projednávány dlouhodobé úspěchy vzájemné spolupráce v oblasti investic a obchodu. Zejména pak byly

vyzdvíženy velmi dobře fungující programy, které byly vytvořeny po Indicko-Africkém summitu konaném v roce 2011. Bylo upozorněno na stále velký potenciál investic do těžebního, textilního, automobilového a farmaceutického průmyslu, společně s nenaplněnou kapacitou zemědělského a infrastrukturního sektoru. Jako stěžejní program byl zmíněn Indicko-Africký investiční portál (*India-Africa Investment Gateway*), který sleduje aktuální trendy investic v Africe podle sektorů, regionů i jednotlivých zemí. Úkol tohoto portálu spočívá zejména v poskytování přehledných informací pro současné i budoucí partnery ohledně investičních příležitostí v Africe (AU, 2013).

Indicko-Africký investiční portál je spravován indickou vládou, Ministerstvem průmyslu a obchodu, a Federací Indických obchodních a průmyslových komor (*Federation of Indian Chambers of Commerce and Industry*, FICCA), která se v poslední době aktivně účastní budování a posilování partnerství mezi Indií a Afrikou. Působí po celém africkém kontinentu na bilaterální a sub-národní úrovni. Federace byla zařazena mezi hlavní organizátory Indicko-Afrických summitů a podílela se na řadě dalších konferencí a veletrhů, je to také přímý partner regionálních organizací ECOWAS a COMESA (FICCI, 2012).

Přímé zahraniční investice do Afriky směřují z Indie dvěma hlavními proudy. Buď skrze vládní programy, a to většinou na bázi menších a sektorově diverzifikovaných projektů. Příkladem je již zmíněné Indicko-Africké projektové partnerství s plánem podpořit 549 projektů, mezi které se rozdělí částka 84 miliard USD. Druhou cestou jsou FDI soukromých indických multinárodních společností, které do jednoho projektu investují až několik miliard USD (UNCTAD, 2006: 75). Příkladem je investice indické korporace *Vendeta Resources*, která v roce 2008 investovala 2,5 miliardy USD do těžebního sektoru v Zambii, nebo investice z roku 2010 ve výši 10 miliard USD společnosti *The Bharti Airtel* do telekomunikačního sektoru v Nigérii.

2.1.1. Aktuální trendy indických FDI do Afriky

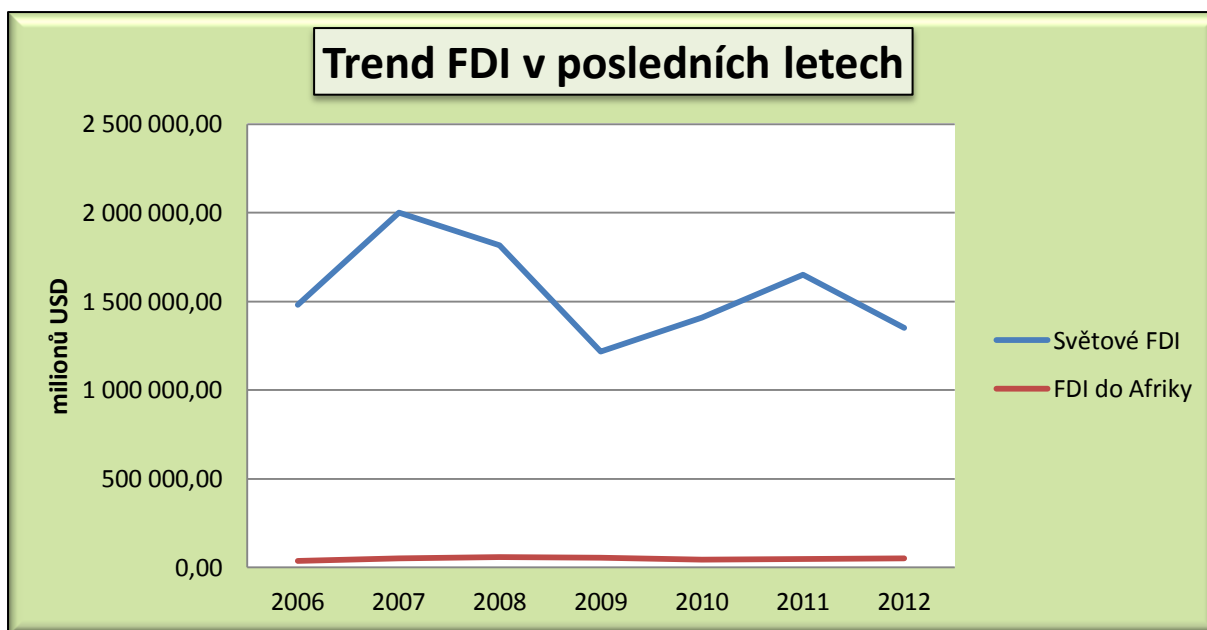
Afrika je jedním z nejbohatších regionů na nerostné suroviny na světě. Její bohatství nebylo doposud zdaleka vyčerpáno, proto představuje velký potenciál pro budoucí investory. V roce 2006 představovali světové FDI na africký kontinent necelých 37 miliard USD z celkového množství globálně investovaných 1 480 miliard (UNCTAD, 2012). V roce 2012 to bylo 50 miliard USD (UNCTAD, 2013). Indické investice do Afriky mezi roky 1995 a 2004 tvořily 17 % FDI (Broadman, 2007). A do roku 2007 celých 70 % indických FDI směřovalo do ropného sektoru v Sub-Saharské Africe (Broadman, 2007). V současné

době se ale tento trend pozvolna mění. Zejména asijské velmoci zvyšují podíl investic i do ostatních sektorů hospodářství.

V patnáctém čísle zpravodaje Indicko-Afrického investičního portálu z roku 2014 jsou uvedeny nejaktuálnější trendy na poli FDI. Současné oblasti zájmu se nachází v zemích Nigérie, Mauricie, Etiopie a Ghany. Investiční příležitosti pro indické firmy v těchto státech jsou zejména v oblasti textilního, kožedělného a chemického průmyslu. V Etiopii je to také ambiciózní projekt výstavby hydroelektrárny s využitím potenciálního výkonu 45 000 MW (Zenawi, 2011).

Afrika byla označena za kontinent velkých příležitostí s odkazem na světovou finanční krizi (India Africa Investment, 2013). V období jejího trvání se celkové světové FDI snížili, nicméně Afrika pro zahraniční investory zůstala i přesto atraktivní a podíl poklesu investicí byl ve srovnání se světem menší (viz Graf 3).

Graf 3: Trend FDI v posledních letech

Zdroj 3 UNCTAD statistíc, 2013; vlastní úprava

2.1.2. Indické investice do Afriky podle sektorů

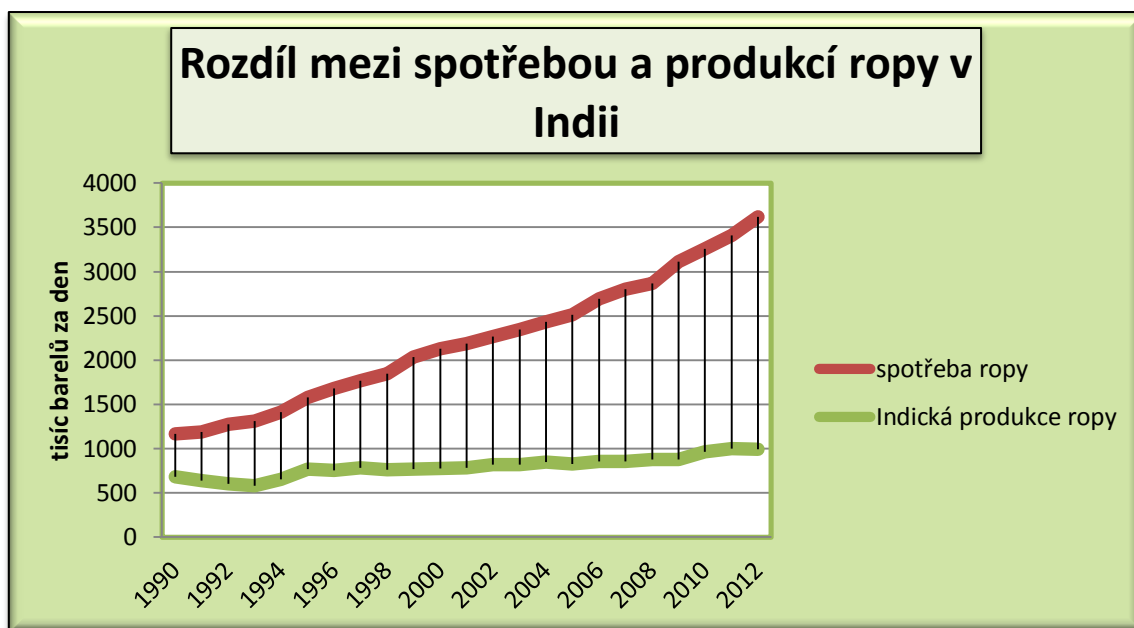
Indie v Africe investuje do velkého množství sektorů, nicméně největší objem FDI směřuje do těžebního průmyslu. Mezi další významné oblasti patří zemědělský sektor, kde investuje velké množství soukromých subjektů. Přímé pozitivní dopady na africkou

společnost mají investice do sociálního sektoru, přičemž se jedná zejména o investice do vzdělávání a zdravotnictví.

2.1.2.1. Investice do průmyslu

V roce 2010 se Indie řadila mezi čtyři největší spotřebitele ropy na světě, se spotřebou přes 3,3 milionu barelů za den. Více ropy využívalo jen Japonsko, Spojené státy americké a Čína (Pradham, 2013). Podle Amerického energetického informačního úřadu (U. S. Energy Information Administration, 2012), dosáhl rozdíl mezi produkcí a spotřebou ropy v Indii svého do té doby největšího maxima; 2,5 milionů barelů za den v roce 2012. Ze stejné analýzy lze vypočítat zvyšující se poptávku po ropě od počátku devadesátých let. Zatímco produkce ropy stoupá jen velmi mírně (od roku 1990 překročila hranici 1 milionu barelů až kolem roku 2010), poptávka po této surovině překonala hranici 1 milionu barelů již v osmdesátých letech (EIA, 2014) a hranici 2 milionů barelů na přelomu tisíciletí (viz Graf 4).

Graf 4: Rozdíl mezi spotřebou a produkcí ropy v Indii

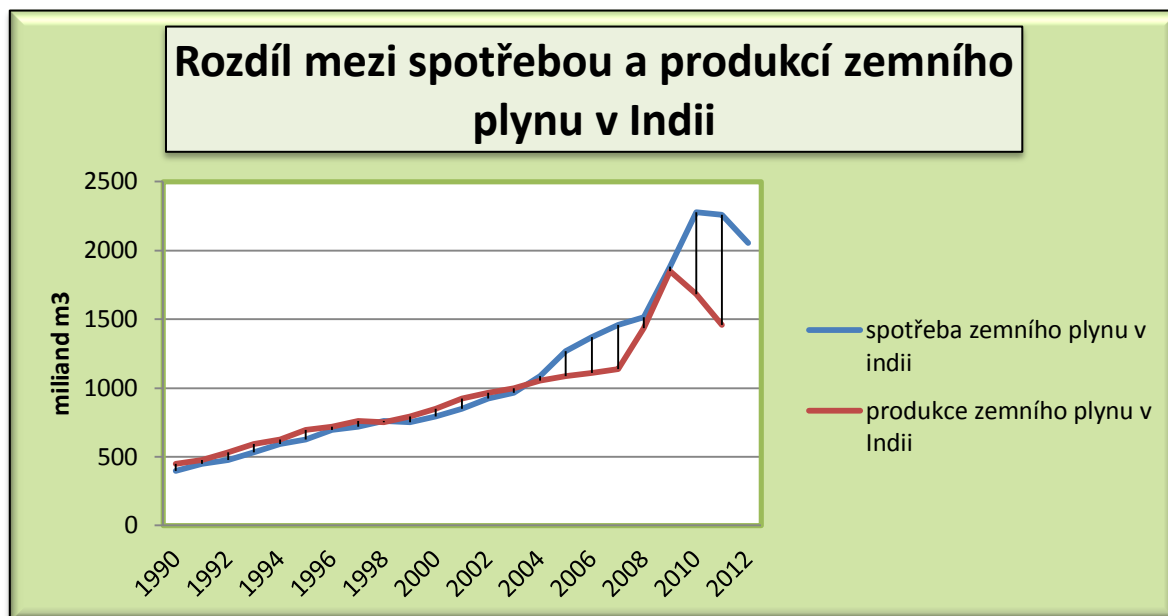

Zdroj 4: UNCTAD statistic, 2013; vlastní úprava

Stupňující se energetická spotřeba se netýká jenom ropy, ale všech energetických zdrojů. Zvláštní pozornost je věnována zemnímu plynu, který na indickém trhu, přestože jeho spotřeba v roce 2011 klesla (U. S. Energy Information Administration, 2012), hraje druhou

nejvýznamnější roli. A poptávka po této surovině je nadále neúměrná domácí produkci (viz Graf 5).

Graf 5: Rozdíl mezi spotřebou a produkcí zemního plynu v Indii

Zdroj 5: UNCTAD statistic, 2013; vlastní úprava

Podle informací z předchozích odstavců lze předpokládat stále zvyšující se zájem Indie o import energetických zdrojů do své země. Podle analýzy z roku 2010 Indie musí do budoucna zvýšit svoji spotřebu energií o 3,6 % ročně, aby udržela současné tempo ekonomického růstu (Pradham, 2013). Afrika z pohledu Indie proto představuje jedinečné řešení, jak krýt ropnou poptávku a udržet si svůj současný hospodářský růst. A podle toho také na tomto kontinentu investuje do těžby nerostných surovin. V roce 2011 proběhla třetí Uhlovodíková konference mezi Indií a Afrikou (*India-Africa Hydrocarbons konference*) za účelem posílit vzájemné vztahy a definovat investiční plány Indie v oblasti těžebního průmyslu na africkém kontinentu.

Prognózy nedostatečné soběstačnosti Indie v oblasti energetické bezpečnosti vedly v roce 1956 vládu k vytvoření Ropné a plynové korporace (*Oil and Natural Gas Corporation, ONGC*), která měla za úkol podporovat a organizovat prodej ropy a ropných výrobků; důležitou rolí bylo také hledat nová ropná naleziště. Od svého vzniku se korporace stala jednou z nejvýznamnějších na světovém trhu s energetickými komoditami. Na Indickém trhu tvoří 72 % z celkového podílu na ropné produkce a 48 % z těžby zemního plynu (ONGC, 2014).

Podle OECD (2006) patřily v roce 2005 mezi největší ropné investice Indie na africkém kontinentu oblasti Západní a Centrální Afriky. ONGC investovala 620 milionů USD po kontraktu se společností Shell do ropného pole v Angole a získala 25% podíl ve společnosti *Greater Nile* operující v Súdánu (OECD, 2006).

V posledních letech však ONGC investuje v Africe v mnohem větší míře, než tomu bylo dříve, do těžebního průmyslu přes své dceřiné společnosti společně s dalšími indickými ropnými podniky (ONGC, 2014), jako jsou *Essar Oil Limited* (EOL), *Indian Oil Corporation* (IOC) nebo *Mittal Energy Limited* (MEL). Povolení pro hledání nových nalezišť ropy jim byly uděleny výměnou za investice do infrastrukturních projektů (Sinha, 2010). Pro Indii byla tato spolupráce velmi výhodná, jelikož získala jak nová naleziště ropy, tak realizační příležitost pro indické firmy, které se podílely na budování infrastruktury. Díky této dohodě vznikla nová energetická společnost *ONGC Mittal Energy Ltd* (OMEL), spojením veřejné indické Ropné a Plynové korporace (ONGC) a soukromé *Mittal Energy Limited* (MEL). Indie tím posílila svoje postavení na trhu v konkurenci ostatních těžebních investorů, jelikož díky spojení soukromé s vládní společností získala lepší reputaci (Vinex, 2010). OMEL dále investovala 6 miliard USD do tří projektů zahrnující výstavbu 2000 MW elektrárny, rafinérie a vypracování studie na železnice z Laosu do přístavu *Harcourt*.

Mezi další nerostné suroviny, kterými je Afrika pro Indii perspektivní, patří měď, železná ruda či fosfáty. Indická firma *Vendata Resources*, největší těžební společnost v Indii, investovala do těžby mědi v Zambii více než 750 milionů USD v roce 2006. Investice byla schválena *Konkola Copper Mines* (KCM), ve kterém měla *Vedanta Resources* 51% podíl od roku 2004 (OECD, 2006). V roce 2008 tento podíl zvýšila na necelých 80% a ve stejném roce také investovala dalších 2,5 miliardy USD do těžby v tomto státě. *Konkola Copper Mines* dnes patří mezi předního producenta mědi v Zambii (*Konkola Copper Mines*, 2014).

V Africe lze pozorovat několik desítek “menších” milionových investičních projektů indických firem, které se týkají energetických zdrojů, jež jsou založené na spolupráci prostřednictvím dohod ze summitů (Pradhan, 2012). Nicméně mezi další velké projekty v oblasti těžby nerostných surovin patří kooperace Libérie se společností *Alcerol Mittal*, která na globální trh vstoupila v roce 2006 sloučením společností *Arcelor* a *Mittal Steel* (OECD, 2006). *Alcerol Mittal* je v současné době největší producent železné rudy na světě (*Steel Times International*, 2010). V roce 2012 vyprodukoval přes 93 milionů tun železné rudy, což je skoro dvakrát tolik, co druhý největší producent této komodity *Nippon Steel*

& *Sumitomo Metal Corporation*, který vyprodukoval necelých 50 milionů tun železné rudy (Worldsteel, 2012). V roce 2010 uzavřela Libérie 25letý kontrakt s *Alcerol Mittal* na těžbu této strategické suroviny. V rámci spolupráce a po revitalizaci železniční sítě, která umožňuje přepravu železné rudy, vzniklo v Libérii přes 20 tisíc nových pracovních míst (OECD, 2006).

V bývalém nejdůležitějším a současném druhém nejvýznamnějším obchodním partnerovi – Jihoafrické republice – jsou aktivní zejména *Tata Motors*, *The Mahindra Group*, *Cinda* a *Ashoc Leylad* (Schneidman, 2012). *Tata Group* zde působí již od roku 1976 a investuje obzvláště do automobilového průmyslu, těžby a informačních technologií. Její společnost *Tata Motors* je aktivní v 21 zemích Afriky (WTO, 2013).

Indické FDI jsou tradičně směřovány i do oděvního průmyslu, se kterým je spojený také Mauricius. Tato země má s Indií dlouholeté etnické vazby a v poslední době nabízí výhodné daňové podmínky pro investice (UNCTAD, 2013). V roce 2012 se uskutečnila schůzka indického premiéra s mauricijskou vládou. Zástupci těchto zemí podepsali společné memorandum o posílení spolupráce v oblasti textilního průmyslu. V roce 2013 byla tato kooperace dále prohloubena a Indie poskytla Mauriciu školení 1000 zaměstnanců, 35 stipendijních programů v tomto sektoru a investovala do stavby 10 oděvních továren (Ministry of Textiles, 2013).

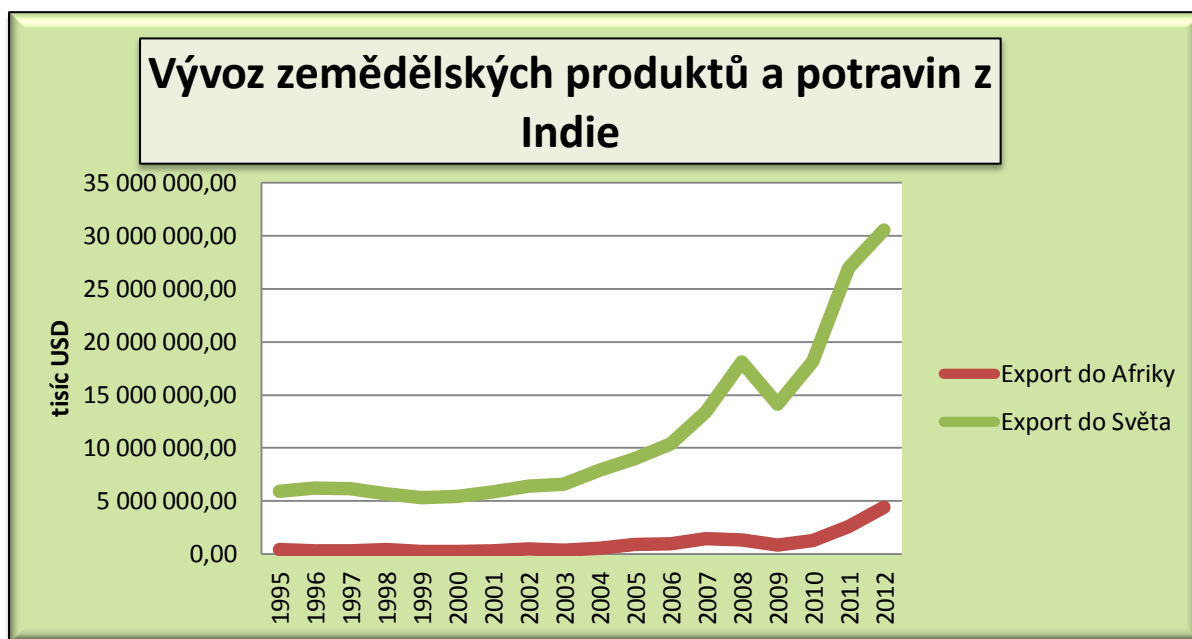
Důležitým průmyslovým odvětvím, do kterého indické korporace investují, je telekomunikační sektor. S ním je spojena zejména indická firma *The Bharti Airtel investment*. Tato korporace je po *Tata Group* největší indickou společností, v roce 2010 investovala 10 miliard USD do společnosti kuvajtského operátora *Zain Telecom*, působícího v 17 afrických zemích (Joshi a spol, 2012).

2.1.2.2. Investice do zemědělství a potravinářství

Indie patří mezi zemědělské velmoci světa, zejména kvůli výhodným klimatickým podmínkám je předním exportérem řady zemědělských produktů. Od roku 2009 do roku 2012 zdvojnásobila příjmy z vývozu potravin ze 14 miliard v roce 2009 na 30 miliard v roce 2012 (viz Graf 6). Na tomto stavu má také velký podíl zemědělská revoluce, která probíhala od 70. let minulého století, a pomohla nastartovat ekonomiku současně s odvrácením hrozby nedostatku potravin v důsledku populačního růstu. V rámci zemědělství Indie investuje do vývoje biotechnologií, tento sektor roste ročně o několik desítek procent. Implementaci svých zkušeností s vývojem biotechnologií předává právě na africkém kontinentu. Zde je velký

potenciál pro využití odolných plodin, jejichž pěstování ale musí být současně šetrné k životnímu prostředí a nenáročné na počáteční vklady. Indie zároveň investuje do inovace zemědělských strojů, které musí být rezistentní vůči daným africkým klimatickým podmínkám a jednoduché na vyškolení kvalifikované pracovní síly (India Africa Connect, 2014).

Graf 6: Vývoz zemědělských produktů a potravin z Indie

Zdroj 6: UNCTAD statistic, 2013; vlastní úprava

Přínosy indických investic do afrického zemědělství mohou být z různých úhlů pohledu viděny jako nejvýznamnější, pokud jde o dopady v jednotlivých sektorech. Produkce potravin patří mezi jedno z nejstarších aktivit člověka na světě a je klíčová k přežití. Příjem obyčejných obyvatel Afriky je stále z větší části závislý právě na zemědělském sektoru, z čehož vyplývá velká náchylnost jejich příjmů vzhledem ke kolísání světových cen potravin a globálních změn klimatu. V rámci stále zvyšující se hrozby potravinové krize způsobené přelidněním a stupňující se poptávkou po živočišných výrobcích, jsou investice do tohoto sektoru obzvláště důležité (Vaidyanathan, 2013).

Indie je v této oblasti viděna jako pozitivní partner, který neinvestuje jen do zabezpečení jídla pro vlastní obyvatelstvo koupí afrických pozemků. Prostřednictvím různých programů a projektů se snaží vzdělávat a posilovat také konkurenceschopnost africké populace na poli zemědělské produkce.

Na Indicko-africkém summitu v roce 2008 byl vytvořen Indicko-africký rámec pro zemědělskou spolupráci (*The India-Africa Framework for agricultural cooperation*). Součástí této dohody bylo mimo jiné posílení investic do zemědělského výzkumu, zvyšování konkurenceschopnosti afrických produktů, a dále také poskytování stipendijních programů pro studenty a zaměstnance zemědělských univerzit (Vaidyanathan, 2013).

V roce 2008 se například Indická exportní-importní banka zavázala, poskytnou Etiopii úvěr v hodnotě 640 milionů USD na výrobu cukru, v rámci stejného programu nicméně na dalším summitu v roce 2011 zase poskytla grant 160 milionů USD Senegalů na mechanizaci zemědělství (Vaidyanathan, 2013).

Do zemědělského odvětví mají být v roce 2014 investovány 3 miliardy USD z vládního sektoru Indie. Tato dotace poputuje na africký kontinent také v rámci Indicko-afrického projektového partnerství, přičemž bude přerozdělena mezi 23 afrických států prostřednictvím 92 projektů (CII, 2013).

Nicméně stejně jako v oblasti těžby surovin pro zabezpečení domácí poptávky po energetických zdrojích Indie investuje i do koupě afrických pozemků pro zajištění dostatku základních potravin, které jsou z Afriky exportovány pro vlastní obyvatelstvo. Za posledních několik let do roku 2010 tyto investice přesáhly 2 miliardy USD a nejvíce směřovaly do zemí jako je Keňa, Mosambik a Etiopie (Mihretie, 2010). Mezi jednu z nejvýznamnějších indických zemědělských firem investujících do africké půdy patří *Karuturi Global*, jejíž investice přesáhly několik stovek milionů USD. *Karuturi Global* patří mezi soukromé subjekty, které vlastní nejvíce zemědělských ploch na světě, v Africe je to především v Etiopii, kde vlastní přes stovky tisíc hektarů půdy (Vaidyanathan, 2013).

Pro Indické firmy je mnohdy i výhodnější pronájem půdy na jiném kontinentu, než ve vlastní zemi. V posledních letech svoje podnikání přestěhovalo do Afriky přes 80 indických firem, které zde společně investovali přes 2,3 miliardy USD do zemědělské půdy (Vaidyanathan, 2013). Nicméně ne všechny tyto firmy dále importují do Indie, ale některé se již pouze soustředí na africký trh a prodávají plodiny vypěstované v lokálních podmínkách místních obyvatelům.

2.1.2.3. Investice do sociálního sektoru (zdravotnictví, vzdělání)

Bývalý prezident Indie Abdul Kalam při svých zahraničních návštěvách v letech 2003–2004 zavítal do Súdánu, Tanzanie a Jižní Afriky. Následně byl z jeho iniciace na sjezdu

Africké Unie v roce 2004 v Johannesburgu navržen koncept k prohloubení vzájemných vztahů, vycházející z kvalitativních nedostatků sociálního sektoru vybraných afrických států (Chand, 2011). Projekt Africké internetové sítě (*Pan-African E-Network*) zahrnuje videokonference, telemedicínu, připojení k internetu, meteorologické služby, digitální mapy a další.

Počáteční diskuze o spolupráci na této úrovni probíhaly již v roce 2005. Ale první fáze projektu byla naplno spuštěna až v roce 2009 a bylo do ní zapojeno 11 zemí (Benin, Burkina Faso, Gabon, Gambie, Ghana, Etiopie, Mauricius, Nigérie, Rwanda, Senegal, Seychely). Byla dotována částkou 125 milionů USD, plně hrazenou z indické strany. Náklady pokryly dodávku, instalaci a testování hardwaru i softwaru a v neposlední řadě také provoz telemedicíny a dálkového vzdělávání na 5 let. Do projektu bylo připojeno 5 afrických a 7 indických univerzit, které si mezi sebou mohly pohodlně vyměňovat informace a vzájemně pořádat online přednášky pro studenty obou kontinentů. Do roku 2010 bylo provedeno přes 1500 společných vzdělávacích přenosů v oblasti medicíny (Kalam, 2011).

Druhá fáze v roce 2010 připojila dalších 12 států (Botswana, Burundi, Pobřeží Slonoviny, Džibutsko, Egypt, Eritrea, Libye, Malawi, Mosambik, Somálsko, Uganda, Zambie). V současné době *Pan-African E-Network* využívá všech 54 států Afriky (Pan African E-Network Project, 2010).

Důkaz o výjimečnosti tohoto projektu ukazuje ocenění za nejlepší projekt za *Přínos v oblasti trvalého udržení lidských zdrojů*, udělované Evropským institutem kreativních strategií a inovací (*the European Institute of Creative Strategies and Innovation*) v roce 2010 (Embassy of India, 2010).

Kromě výše uvedeného Indie založila speciální program pro Afriku SCAAP (*Commonwealth Assistance for Africa Programme*), který se vztahuje na 19 afrických zemí Commonwealthu. Je to speciální fond, z něhož jsou poskytovány finanční prostředky na humanitární pomoc, stipendia, technickou pomoc a školení afrických pracovníků v Indii. Indie přes tento program poskytla Africe 1,8 milionů USD. Dalších 16,8 milionů USD bylo poskytnuto přes Indickou technickou a hospodářskou pomoc (*India Technical and Economic Cooperation – ITEC*), která funguje na stejné bázi jako SCAAP, jen není omezena pouze na Afriku. Navíc bylo převedeno 24,6 milionů USD jako přímá zahraniční pomoc Indie Africe (The African Development Bank Group, 2011).

ITEC byl založen již v roce 1964 pro lepší organizaci indické rozvojové pomoci do ostatních států. Specializuje se na budování kapacit, projektovou asistenci, podporu institucí a stipendijní programy. Podle Sarana Shyama (Shyam Saran, 2012) není zejména projektová asistence zatížena administrativními náklady, jak je tomu u zemí OECD, tudíž je v důsledku efektivnější a finanční prostředky jsou použity na svůj původní účel. Od svého založení Indie prostřednictvím tohoto programu utratila necelé 3 miliardy USD, z toho 1 miliarda USD putovala právě do Afriky. ITEC financuje své programy jak na bázi výhodných půjček a úvěrů, tak prostřednictvím grantů (Shyam Saran, 2012).

V roce 2012–2013 ITEC ve spolupráci s SCAAP vypsal vzdělávací kurzy pro africké země, jejich náplň byla různorodá, a to od finanční gramotnosti, přes mediální komunikaci až po farmacii (*Ministry of External Affairs*, 2012). Mnohostranná školení budou pro velký úspěch probíhat i v roce 2014.

Všechny asijské velmoci se na africkém kontinentu snaží přispět ke snížení chudoby prostřednictvím vzdělávání, nicméně Indie byla první zemí, která se v roce 2005 stala plnohodnotným členem Africké nadace pro budování zdrojů (*Africa Capacity Building Foundation*, ACBF). Podmínkou byla investice 1 milionu USD, které budou použity na vysokoškolské vzdělávání a výstavbu školních budov (Taylor, 2012).

V oblasti farmacie představuje africký trh velký potenciál pro investice. Stále vysoký výskyt nebezpečných nemocí, nedostatek vhodných léků a vzrůstající počet obyvatel tvoří z Afriky jedinečnou příležitost pro farmaceutické firmy. V roce 2009 proteklo tímto sektorem přes 800 miliard USD a z 55 % se na tomto zisku podílely pouze USA, Japonsko a EU. V roce 2012 představoval africký trh se svými 3 % minimální význam pro obchod s farmaceutickými výrobky (viz Graf 7).

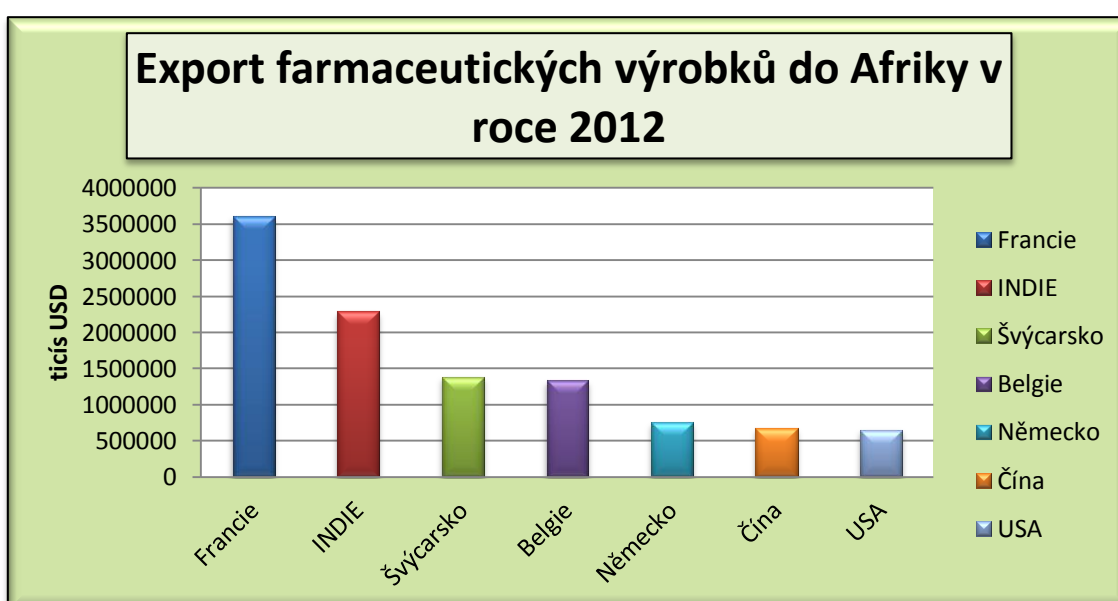
Graf 7: Podíl Afriky na světovém farmaceutickém obchodu v roce 2012

Zdroj 7: UNCTAD statistic, 2013; vlastní úprava

Byla to však právě Indie, která tvořila druhý největší export na tento trh. Mezi sedmi nejvýznamnějšími subjekty byly čtyři státy z Evropské unie, následování Čínou a USA (viz Graf 8). Indie se v tomto sektoru dostává na přední příčky díky nižším nákladům na výrobu léčiv. A zejména z důvodu nižších nákladů na provoz lékařských zařízení přijíždí každoročně do Indie tisíce Afričanů na provedení různých zdravotních zákroků (Joshi, 2012).

Graf 8: Export farmaceutických výrobků do Afriky v roce 2012

Zdroj 8: UNCTAD statistic, 2013; vlastní úprava

Mezi dvě nejvýznamnější indické farmaceutické firmy investující v Africe patří společnost *Metropolis Health Care* (MHC) a *Care Institute Medical Services* (CIMS). První zmíněná společnost MHC působí v Africe od roku 2008 a nejdříve se specializovala na provoz diagnostických laboratoří v JAR, nicméně v poslední době svoji působnost rozšířila, založením klinik v Keni, do kterých investovala více jak 5 milionů USD (Medic East Africa, 2013).

V rámci státních investic, prostřednictvím Indicko-afrického projektového partnerství, jsou pro rok 2014 naplánovány indické investice vyšší než 500 milionů USD do 27 projektů. V osmi zemích se předpokládají investice do vývoje léčiv, zdravotní péče a vybavení nemocnic, z toho nejvíce dotací tento rok poputuje do Burkiny Faso (Confederation of Indian Industry, 2013).

2.1.2.4. Investice do infrastruktury

Zahraniční investice do infrastruktury na africkém kontinentu jsou z velké části tvořeny soukromými subjekty. Zejména těžební společnosti výměnou za přístup k nerostným surovinám budují komunikace a železniční síť.

Indie má v oblasti železniční výstavby na africkém kontinentu velký potenciál, díky svým zkušenostem z domácího prostředí. Indické železnice se řadí mezi největší na světě, s objemem 20 milionů pasažérů přepravených každý den, a s více než milionem zaměstnanců. V současné době indické firmy dodávají vlakové soupravy do Mosambiku, Senegalu, Tanzanie, Angoly a Mali (Lamont, 2009).

Největší indická strojírenská a stavební firma *Larsen & Toubro* investovala na africkém kontinentu již několik miliard USD. V Tanzanii se podílela na vybudování plynovodu a ropovodu dlouhého přes 200 km. A v Jihoafrické republice uzavřela kontrakt s firmou *Befula Investment*, na přední dodávky elektrické energie. Zatímco další indická společnost *Patel Engineering* investovala na Mauriciu přes 1 miliardu USD do výstavby rezidenčního bydlení a s tím spojené infrastrukturní připojení. Významným investorem byla také indická firma *Punj Lloyd*, která v roce 2010 investovala přes 1,3 miliardy USD do výstavby ropovodů (Freemantle a spol., 2010).

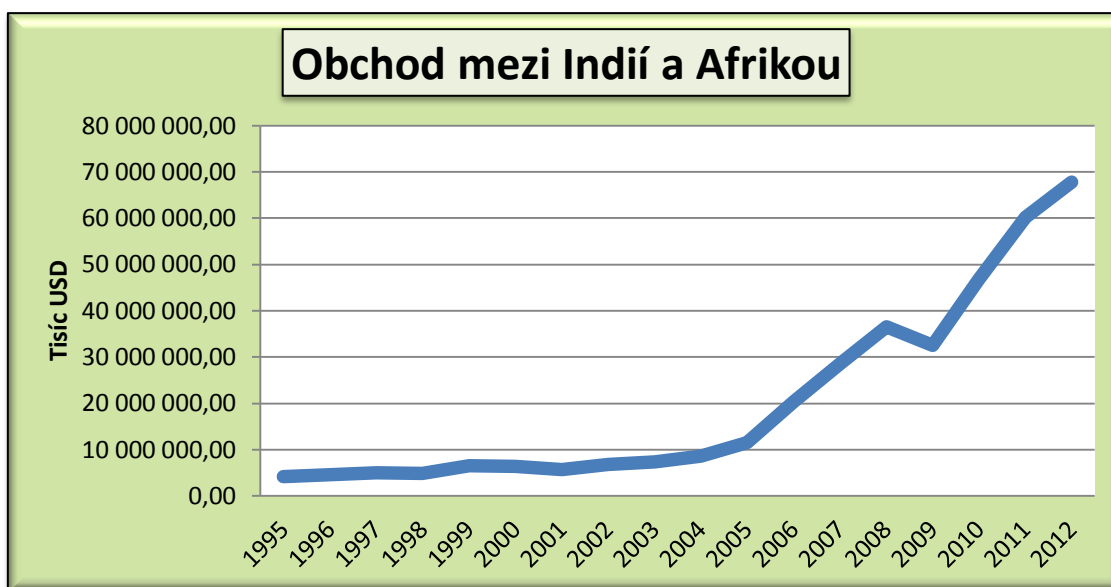
V rámci Indicko-afrického projektového partnerství se koncem dubna roku 2014 bude jednat o investicích do infrastrukturních projektů v celkové výši 62 milionů USD. V tomto

odvětví se po celé Africe bude realizovat zdaleka nejvíce projektů, z celkových 549 je jich 270 právě infrastrukturních.

2.2. Zahraníční obchod mezi Indií a Afrikou

Největšími obchodními partnery Afriky jsou EU, Čína, USA (viz Graf 2), avšak již na čtvrtém místě se nachází Indie, se kterou měl africký kontinent v roce 2011 obchodní bilanci 57 miliard USD (Baynton-Glen, 2012). Nicméně Indie v zahraničním obchodu s Afrikou vykazuje stálý růst. V roce 2004 dosahoval vzájemný obrat necelých 10 miliard USD, což se výrazně změnilo do roku 2012, kdy společný obchod dosáhl hodnoty bezmála 70 miliard USD (viz Graf 9).

Graf 9: Obchod mezi Indií a Afrikou

Zdroj 9: UNCTAD statistic, 2013; vlastní úprava

Objem zahraničního obchodu se mezi Indií a Afrikou od počátku 21. století zvyšuje. Mezi lety 2005–2011 meziročně stoupl průměrně o 32 % (viz Graf 9), a do roku 2015 se očekává nárůst společného obchodu až na 90 miliard (WTO, 2013). Pro rok 2021 se dokonce diskutuje o částkách ve výši 200 miliard USD (India Africa Investment, 2013). Zájem o prohloubení vzájemné spolupráce přichází jak ze strany afrických zemí, tak ze strany Indie. Oba regiony se na své straně snaží odstranit současné bariéry, které jsou druhou stranou vnímány jako překážky a zpomalují obchod. Indičtí podnikatelé mají obavy z nevyhovujícího podnikatelského prostředí a slabé infrastrukturní sítě v Africe. Na druhé straně obchodníci

z Afriky mají nedostatečnou informovanost o indickém trhu a možnostech své realizace na něm (WTO, 2013).

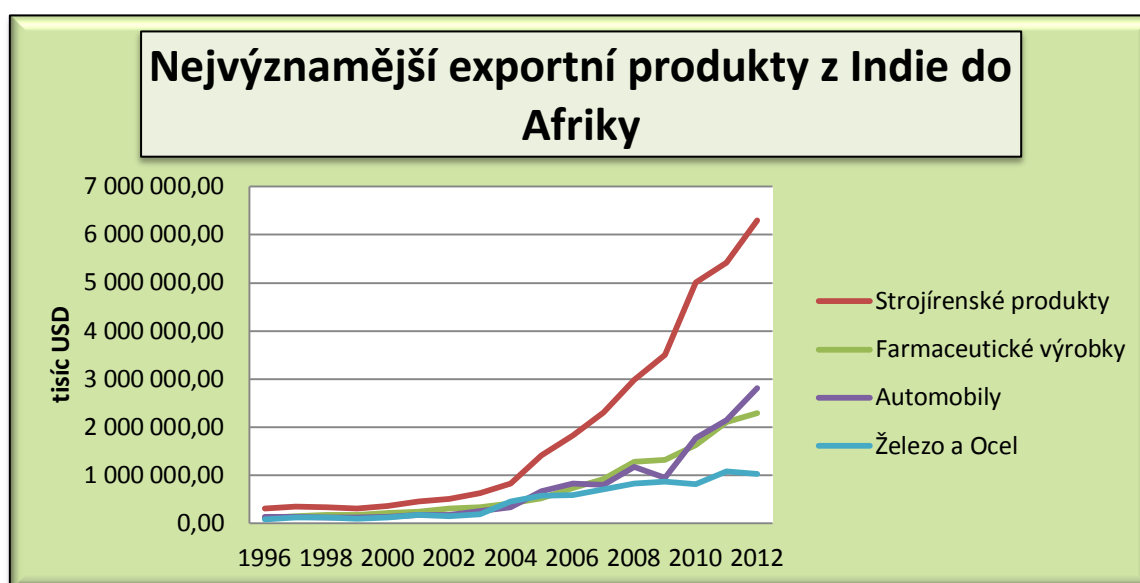
Indie k africkému trhu přistupuje jako k rovnocennému partnerovi s vizí vzájemných ekonomických výhod. Prostřednictvím svých aktivit chce zvýšit jak společný Indicko-africký, tak vlastní kontinentální africký obchod. Nově expandující indické firmy na tento kontinent jsou podpořeny potřebnými úvěry, nicméně jejich další rozšíření závisí jen na zdravé konkurenceschopnosti vlastních výrobků. Indický vládní sektor se v Africe snaží vytvářet pozitivní obchodní klima i pro indické soukromé firmy a investory. Pořádá různá informační setkání a konference se zapojením afrických partnerů, které se snaží získat na svou stranu férovým obchodem, citlivým k místní kultuře a životnímu prostředí (Saran, 2012).

Při navazování obchodních vztahů mnohdy využívají indické firmy místní kontakty, mezi které patří Indové, kteří dlouhodobě žijí v Africe. Mezi takové se řadí i Sdružení současných indických obchodníků v Africe (*People of India Origin in Africa*, PIO), kteří zde žijí již několik desetiletí, po generace. PIO pomáhají při rozjždění a zavádění novým indickým firmám na africkém trhu, jelikož znají obě prostředí. Současně hrají důležitou roli při propojování obou kultur, jak na finanční a politickém, tak na kulturním a sociálním poli (Taylor, 2012).

2.2.1. Indický export do Afriky: teritoriální a komoditní struktura

Mezi čtyři nejvýznamnější odvětví indického exportu do Afriky patří produkty automobilového a farmaceutického průmyslu spolu s vývozem strojů, železa a oceli (Joshi a spol, 2012). Import z těchto sektorů průmyslu se za posledních několik let zvýšil o desítky procent, nejvýraznější pokrok lze pozorovat na vývozu automobilů (viz Graf 10), v roce 2009 dosahoval export těchto výrobků do Afriky 1 miliardy, ale již v roce 2012 vykazoval nárůst ke 3 miliardám (viz Graf 10).

Graf 10: Nejvýznamnější exportní produkty z Indie do Afriky

Zdroj 10: UNCTAD statistic, 2013; vlastní úprava

Jedna z prvních indických firem, která se dostala na africký kontinent, je korporace *Tata Group*. Počátky provázanosti s Afrikou sahají až do roku 1909, kdy syn zakladatele této společnosti v Africe bojoval po boku Ghándího proti koloniální nadvládě (Tata in Africa, 2014). *Tata Group* je tvořena několika podniky, mezi které patří například *Tata Motors*, *Tata Communication*, *Tata Steel* a *Tata Power*. První obchody prováděla dnešní *Tata Motors* v Zimbabwe, Tanzanii, Mosambiku, Ugandě a Jižní Africe. Zde rozšířila své pole působnosti a z původního záměru obchodu s automobily, přidala ještě investice do IT technologií, těžebního a chemického průmyslu. V roce 2004 byl pro indicko-africké vztahy prostřednictvím této korporace významný rok, byla založena společnost *Tata Africa Holdings*, která se specializuje na obchod přímo v Africe (Tata Africa Holdings, 2014).

S rostoucí střední třídou obyvatelstva stoupá i poptávka po automobilech, do příštích několika let se na africkém trhu předpokládá prodej až 2,5 milionu osobních vozidel za rok (Joshi a spol, 2012). Indické firmy pokrývají široké spektrum poptávky od luxusních a drahých vozidel až po ty cenově výhodné. Indická firma *Tata Motors* dokonce vyrábí zatím nejlevnější auto na světě, které nese název *Tata Nano* a vychází na 2 500 USD (African Business, 2012).

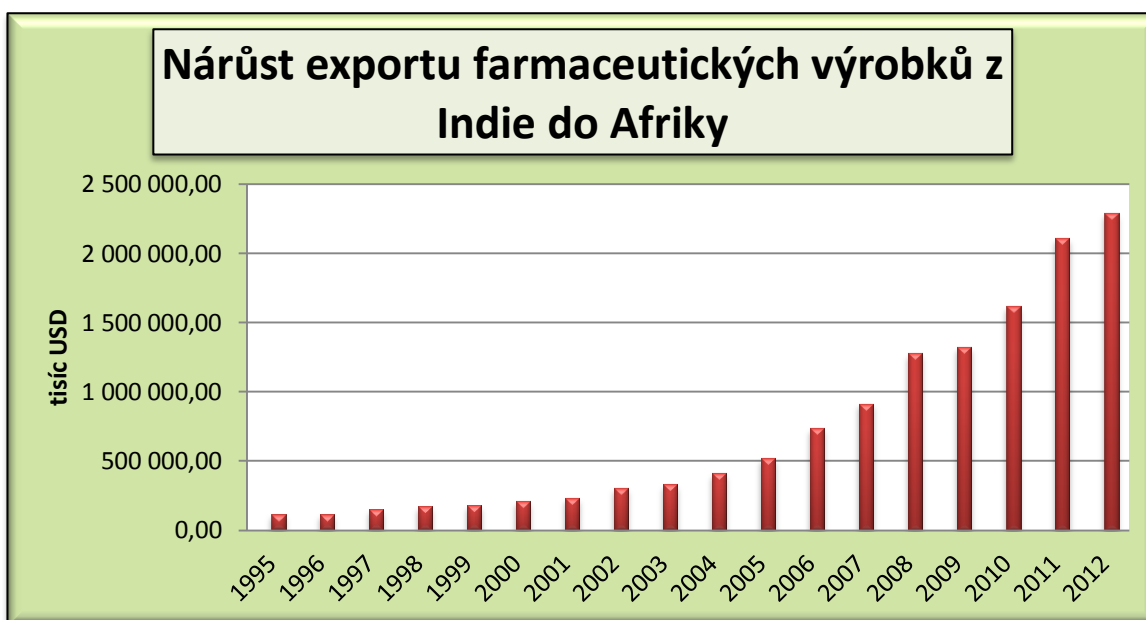
Automobilový průmysl měl výrazný podíl na zvýšení objemu indického exportu do Afriky i mezi léty 2006 a 2010. Hlavní tahoun byla bezesporu firma *Tata Motors*, u které

se očekává celosvětový nárůst prodeje na 146 miliard USD do roku 2016. V roce 2008 se tato firma stala třetím největším prodejcem automobilů v Jihoafrické republice (African Business, 2012) a počtem prodaných vozů nejvýznamnějším na celém kontinentu. Mezi tři nejdůležitější indické automobilky vyvážející do Afriky patří také *Mahindra* a *Maruti Udyog Limited*. V rámci vývozu motocyklů jsou nejaktivnějšími exportéry firmy *Bajaj*, *TVS* a *Hero Motors Corp* (Joshi a spol, 2012).

Mezi další významná odvětví, ve kterých indické firmy obchodují, se řadí i farmaceutický průmysl. Přestože je tento sektor v Indii poměrně mladý, v dnešní době patří mezi tři objemově největší indické exportní oblasti. V roce 2009 vyvezla Indie léky v hodnotě 12,6 miliardy USD a do roku 2020 se očekává nárůst až na 55 miliard (African Business, 2012). Africký kontinent je pro tento obchod velmi vhodný, což také dokazuje výrazné zvyšování importu farmaceutických produktů z Indie. V roce 1995 Indie do Afriky exportovala léčiva v hodnotě přes 100 milionů USD, v roce 2012 to ale bylo již přes 2,2 miliardy USD (viz Graf 11). Tento trend je způsobený zkvalitňováním produktů a velkou mezerou na africkém trhu, který postrádá cenově dostupné léky pro převážnou část obyvatelstva.

Graf 11: Nárůst exportu farmaceutických výrobků z Indie do Afriky

Zdroj 11: UNCTAD statistic, 2013; vlastní úprava

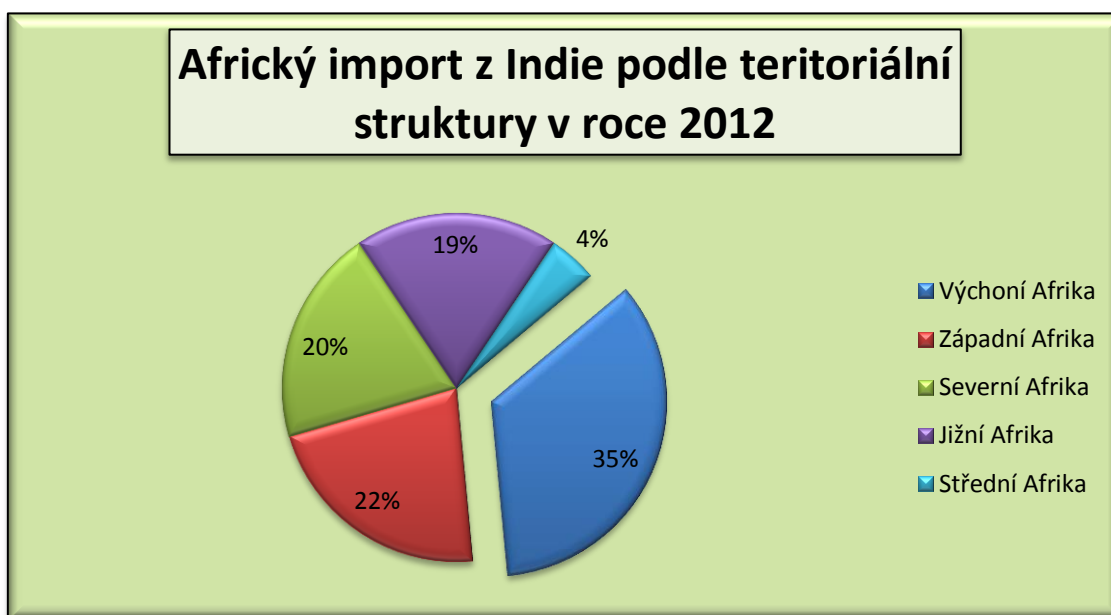
Soukromé indické farmaceutické firmy zaznamenaly během své působnosti na africkém kontinentu mnohá prvenství. Indická společnost *Cipla* dokázala v Africe snížit náklady na léčbu HIV z 10 000 USD na 400 USD pro jednoho člověka, čímž výrazně pomohla k léčbě pacientů s touto nemocí. V roce 2003 se podle oficiálních statistik léčily pouze 2 % nakažených obyvatel a v roce 2009 se díky dostupnosti levných léků zvýšil počet na 37 % (African Business, 2012). Indické firmy jsou také největšími dodavateli antiretrovirálních generických léků, které slouží například k léčbě malárie. Spolu se společností *Cipla* zde působí také *Ranbaxy Laboratories*, která jako první indická farmaceutická firma pronikla také na evropský trh (African Business, 2012).

Mezi zásadní prvky, které brání ekonomickému růstu značné části afrických zemí, patří nerozvinutý průmysl a nedostatečně mechanizované zemědělství. V řadě států jsou investice do strojního průmyslu na nulové úrovni. Proto zde vzniká nenaplněná poptávka po těchto produktech, které by zefektivnily hospodaření prostřednictvím snižování časové náročnosti a zvyšováním výnosů. Mechanizace představuje klíč k rozvoji průmyslu i zemědělství, a pokud stát není schopen tuto poptávku uspokojit, otevírá se příležitost pro zahraniční dodavatele (Joshi a spol, 2012).

Od roku 2004 zvýšila Indie export strojírenských výrobků do Afriky z 1 miliardy na 6 miliard v roce 2012 (viz Graf 10). Největší podíl na tomto sektoru měl automobilový průmysl, nicméně průmyslové a zemědělské stroje představovaly hned druhou nejvýznamnější položku.

Podle teritoriální struktury dominuje dovozu z Indie Východní Afrika, která v roce 2012 představovala 35 % celého indického exportu do Afriky (viz Graf 12). Z této skupiny se v roce 2011 na přední příčce nacházela Keňa, která tvořila jednu desetinu dovozu, následovaná Tanzánií a Mauriciem (WTO, 2013). Indie má s tímto regionem dlouholeté historické vazby, které sahají až do dob kolonialismu, v současné době obchodu dominují ropné výrobky, léčiva, průmyslové stroje, železo a ocel (WTO, 2013).

Graf 12: Africký import z Indie podle teritoriální struktury v roce 2012

Zdroj 12: UNCTAD stat, 2013; vlastní úprava

Západní Afrika s 22% podílem na dovozu, tvoří druhý největší importní region v Africe (viz Graf 12). Nigérie představuje jednoznačně nejdominantnější stát ze západního pobřeží, co se týká dovozu. Tento trend je způsobený celkovou otevřeností nigerijské ekonomiky vůči Indii a indickým firmám, které zde provádí investice v hodnotě několika desítek miliard USD. S velkým odstupem Nigérie, následuje Ghana, Benin a Togo. K hlavním dovozním artiklům patří automobily, průmyslové stroje a farmaceutické výrobky (WTO, 2013). Tento region je následovaný Severní Afrikou, která představuje 20 % exportu z Indie do Afriky (viz Graf 12). Severní Afriku reprezentuje zejména Egypt, kde export z Indie dosáhl v roce 2011 částky přes 2 miliardy USD, z celkového zboží dovezeného do Severní Afriky v hodnotě 4 miliard USD (WTO, 2013).

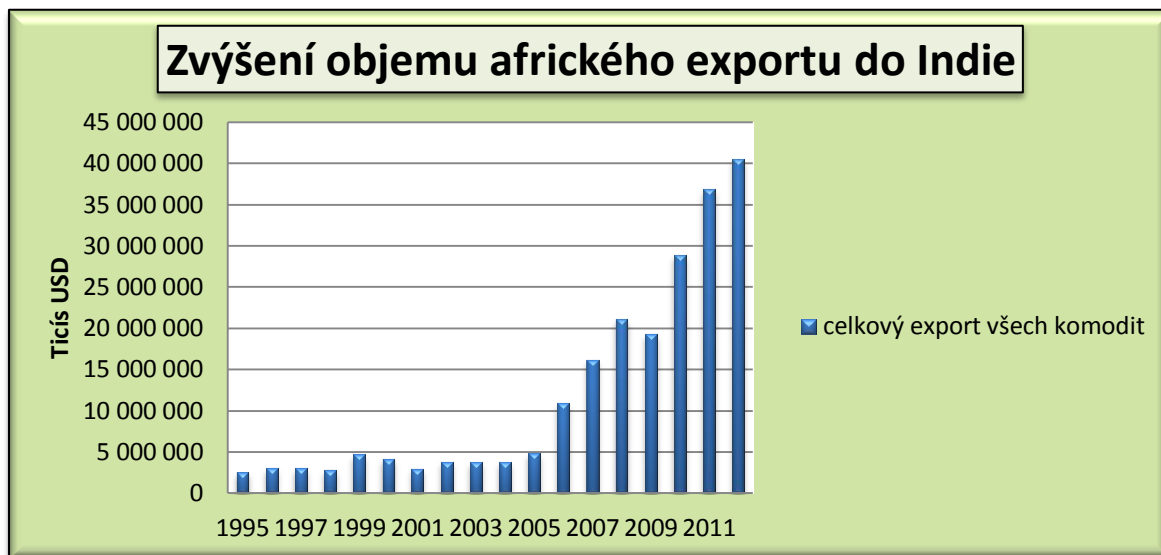
Druhou a třetí příčku také atakuje Jižní Afrika s 19% podílem (viz Graf 12), dominantním státem je zde jednoznačně Jihoafrická republika. Celkově se do regionu v roce 2011 vyvezlo zboží v hodnotě 4,5 miliardy USD a Jihoafrická republika měla na této části podíl 4,3 miliardy USD (WTO, 2013).

2.2.2. Africký export do Indie: teritoriální a komoditní struktura

Africký export do Indie byl výrazně posílen v roce 2008, když Indie zavedla bezcelní tarify pro 48 zemí ze skupiny nejméně rozvinutých zemí světa (LDCs). Pro Afriku

to byl významný akt, jelikož 33 zemí z této skupiny se nachází právě na africkém kontinentu (Noury, 2012). Od roku 2008 se objem exportu z afrických zemí do Indie zdvojnásobil z 20 miliard USD na 40 miliard v roce 2012 (viz Graf 13).

Graf 13: Zvýšení objemu afrického exportu do Indie

Zdroj 13: UNCTAD stat, 2013; vlastní úprava

Export komodit z afrického kontinentu do celého světa je zpravidla tvořen nerostnými surovinami, Indie není v tomto případě výjimkou. Z Prvních deseti největších afrických importérů do Indie, má šest z nich jako hlavní exportní komoditu ropu (Baynton-Glen, 2012).

Mezi hlavní africké exportéry do Indie v roce 2012 patřily Nigérie, Jihoafrická republika, Angola, Egypt, Maroko a Alžírsko (viz Graf 14). Těchto šest zemí společně tvořilo 89 % afrického vývozu do Indie (WTO, 2013), v celkové hodnotě přes 30 miliard USD (viz Graf 14) Nicméně se lišili komoditní strukturou svého vývozu, ropa byla převládající položkou nigerijského, egyptského, alžírského a angolského exportu. A Jihoafrická republika importovala do Indie zejména zlato a uhlí, zatímco v rámci Maroka to byly převážně fosfáty (WTO, 2013).

Graf 14: Hlavní exportéři z Afriky do Indie v roce 2012

Zdroj 14: UNCTAD stat, 2013; vlastní úprava

Podle teritoriální struktury dominuje africkému exportu do Indie oblast Západní Afriky, která tvoří 44% celkového vývozu v hodnotě 17 miliard USD (viz Graf 16). Nicméně z tohoto množství patřilo celých 83 % vývozu ropě a ropným produktům v hodnotě 14,5 miliardy USD v roce 2012 (viz Graf 15). Regionální velmocí v tomto ohledu byla Nigérie, která v roce 2011 vyvezla do Indie zboží v hodnotě 13, 6 miliardy USD. Zbytek exportu tvoří ovoce, ořechy, dřevo a kakao (WTO, 2013).

Graf 15: Podíl ropy na exportu ze Západní Afriky do Indie v roce 2012

Zdroj 15: UNCTAD stat, 2013; vlastní úprava

Graf 16: Africký export do Indie podle teritoriální struktury v roce 2012

Zdroj 16: UNCTAD stat, 2013; vlastní úprava

Střední Afrika vykazuje 25% podíl na exportu do Indie (viz Graf 16), zatímco na importu z Indie tvořila pouze 4% účast (viz Graf 12). V roce 2011 se na tomto exportu z 92 % podílela právě Angola s vývozem ropy v hodnotě přes 6 miliard USD. Tuto komoditu doplňuje pouze obchod se zeleninou a kávou z ostatních zemí (WTO, 2013).

Severní a Jižní Afrika dohromady exportovali necelých 30 % z celkového afrického vývozu do Indie (viz Graf 16). Jižní straně kontinentu jednoznačně dominovala Jihoafrická republika s vývozem zboží v hodnotě bezmála 10 miliard USD, tvořený především zlatem. Maroko, Alžírsko a Egypt vyváželi v roce 2012 z velké části hnojiva a chemické látky (WTO, 2013).

Zatímco oblast Východní Afriky měla v rámci importu z Indie dominantní postavení s 35% podílem na dovozu (viz Graf 12), vývoz do Indie z tohoto regionu tvoří pouze 4 % (viz Graf 16). Tento trend je způsoben také tím, že ze všech LDCs se jich třináct nachází právě v této oblasti, není zde rozvinutý průmysl ani strategické nerostné suroviny. Vývoz je proto tvořen zejména ořechy, zeleninou a kávou (WTO, 2013).

2.3. Dlouhodobé soupeření s Čínou

Indie má na africkém kontinentu dlouhodobé historické vazby, které se začaly více upevňovat již za dob kolonialismu. V té době perspektivní byly zejména vztahy s bývalými britskými koloniemi, například JAR, Keňa, Tanzanie nebo Uganda. Na druhé straně Čína na tento trh ve větším měřítku vstupuje až v 60. letech 20. Století (Záhořík, 2010).

Hlavní rozdíl ale spočívá ve vlastnictví podniků a jejich řízení. Čínské firmy působící v Africe jsou většinou velké státní korporace, které jsou často centrálně řízeny z Pekingu (v posledních letech se ale do Afriky přesouvají také menší soukromé čínské podniky). Státní čínské korporace nedávají prostor pro vlastní inovace a jsou závislé na politickém dění a rozhodování v Číně (Pradham, 2013). Při obchodování zpravidla jednají na státní úrovni a angažují se při státních zakázkách. Nejčastěji v infrastrukturních projektech, na které místní africké firmy nemají kapacitu (Broadman, 2007). Nepodporují integraci svých pracovníků do místní společnosti a při vstupu na trh se nesnaží sjednocovat s již existujícími objekty, ale vytvářejí nové podniky. Jejich motivace investovat do Afriky pramení z několika výhod, které jim tento trh přináší. Odbytíště domácích výrobků; využívání obchodních úlev, při exportu z afrických zemí, vyplývající z mezinárodních smluv; a zejména hledání nových trhů, či zájem o nerostné suroviny (Gu, 2009).

Naopak většina indických firem je vlastněna soukromými subjekty. Indičtí obchodníci se snaží v Africe přizpůsobit prostředí, poznávat místní kulturu a usadit se, v mnohem větší míře než obchodníci z Číny. V roce 2006 polovina dotázaných indických obchodníků žijících v Africe uvedla svoji národnost jinou než indickou. Zatímco u čínských obchodníků tomu byly pouze 4 % dotázaných (Taylor, 2012). Při vstupu na trh využívají Indové již zavedených fungujících společností, se kterými se slučují. Integrace probíhají na soukromé bázi, zatímco u Číny je to spíše na úrovni vládní či státní. Indické firmy jsou proto při svých rozhodování více nezávislé (Broadman, 2011). Indie v mnohém kopíruje již zaběhnutý funkční model investic uplatňovaný Čínou. Indické firmy se ale zatím potýkají s mnohem větší překážkou složité byrokracie. Čína dokáže přesunout investice na projekt a výstavbu hydroelektrárny za pouhé tři měsíce, zatímco na indické straně stejný projekt trvá tři roky (The Economist, 2013).

Indické firmy také mnohem častěji, než ty čínské, vytvářejí fúze s podniky, které již v Africe operují, jak bylo uvedeno například v případě ONGC a Vendeta Resources. V roce 2009 také jedna z největších indických ropných společností *Essar Group* koupila

v Keni rafinerii (Nanji, 2010) a ve stejném roce získala 49% podíl v zimbabwské telekomunikační společnosti *Ecconet Wireless* (McCann, 2010).

Nicméně obě země mají také mnoho společných znaků, kterými se liší nejen od firem z Evropy a USA, ale také od podniků z jiných zemí Globálního jihu. Zatímco Indie a Čína vyváží do Afriky spíše průmyslové zboží a technologie, Brazílie se specializuje více na zemědělské produkty, jako je cukr, maso a obiloviny (WTO, 2013). Na rozdíl od západních zemí jsou stále považovány za rozvojové státy, a tudíž mají k Africe blíže než státy vyspělé. Proto se předpokládá, že se lépe přizpůsobí podmínkám panujících na místních trzích (Taylor, 2012). Obě země na tomto kontinentu chtějí získat mocenskou převahu a ze všech vynořujících se velmocí k tomu mají právě tyto dva státy nejbližší. Indie a Čína mohou být pro Afriku považovány za lepší obchodní i rozvojové partnery, než tomu je u západních mocností.

Tak například podle Chantu Cheru a Ciril Obi (2011) vyspělý svět směřoval svůj zájem o Afriku pouze jednosměrně za posledních padesát let. Prostřednictvím nespravedlivého obchodu, vykořisťovatelských praktik a „předstírané“ touze Africe pomoci měl tento kontinent pouze využívat pro svůj vlastní prospěch. Investice čínských a indických nadnárodních společností (MNEs – *multinational enterprises*) nesměřují jenom do primárního sektoru hospodářství, který zahrnuje zejména těžbu ropy a získávání nerostných surovin. Jejich zájem na africkém kontinentu je mnohem diverzifikovanější, než působení společností západních. Finanční toky proudí do rozvoje telekomunikačních sítí, infrastruktury, zemědělství, finančnictví a cestovního ruchu (The Economist, 2013).

3. Případová studie: vztahy mezi Indií a Nigérií

Nigérie je africký stát s oficiálním názvem Nigerijská Federativní republika (*Federal Republic of Nigeria*). Nachází se na západním pobřeží a patří do ekonomické skupiny ECOWAS. Od roku 1999 je řízena civilní vládou, která se ale potýká s velkou korupcí, problémem řešení etnických a náboženských konfliktů a nedostatečně rozvinutou infrastrukturou. Skoro se 180 miliony obyvatel se jedná o nejlidnatější africký stát. Hospodářství Nigérie je od objevení ropy založené na příjmech právě z tohoto průmyslového sektoru, větší diverzifikaci obchodu se daří realizovat až od roku 2007 (CIA, 2014). V současné době se jedná o zemi s druhým největším počtem zahraničních investic na africkém kontinentu. Přelidněnost, etnické konflikty a hospodářský růst poukazují na mnoho společných problémů, které musí řešit jak Nigérie, tak Indie, která je druhým nejlidnatějším státem světa. Právě tato provázanost může do budoucna ještě posílit vzájemnou spolupráci v mnohých oblastech a sektorech.

3.1. Uspořádání vzájemných vztahů

Vztahy Indie a Nigérie lze vysledovat až do dlouhé historie, nicméně výraznější propojení nastává až v období kolonialismu. Obě země byly pod koloniální nadvládou Velké Británie, tudíž lze historicky nalézt mnoho společných prvků, které tyto státy ovlivňují až do současnosti. V souvislosti s ekonomickou (i politickou) globalizací světa lze jako pozitivní pozůstatek tohoto období historie označit používání angličtiny jako oficiálního jazyka. Tento prvek v dnešní době výrazně usnadňuje navazování vzájemných hospodářských vztahů zejména na soukromé a maloobchodní úrovni (Kura, 2009).

Nigérie patřila mezi státy, do kterých v období kolonialismu migrovalo velké množství Indů. Ti zde následně zakládali vlastní firmy a stali se významnou silou podílející se na ekonomickém růstu Nigérie (Vasudevan, 2010). Jejich angažovanost byla patrná zejména v textilním průmyslu. V současné době Indie může využívat této historické provázanosti ve svůj prospěch, jelikož indická minorita má dobré znalosti místních podmínek (Vasudevan, 2010).

Za jeden z prvních společných kontaktů na obchodní úrovni je považován rok 1923, kdy Indie založila indickou obchodní společnost (Ndujihe a spol., 2006). Obě země společně začaly oficiálně spolupracovat na bilaterální úrovni ještě před tím, že se Nigérie stala v roce

1960 nezávislým státem (Kura, 2009). První diplomatické zastoupení Indie bylo v Nigérii vybudováno v roce 1958, o dva roky později tuto zemi navštívil indický ministr zahraničních věcí Nehru, který zformuloval a podpořil myšlenky vzájemné spolupráce do budoucna (High Commission of India: in Nigeria, 2013).

Indie se pro Nigérii stala velkým vzorem v boji o nezávislost. Oba státy zaujímaly velmi podobný postoj ohledně politického vystupování a angažovanosti v globální politice. Tato společná prezentace byla prověřená již na počátku 60. let, když probíhal indicko-čínský konflikt. Nigérie se jako jedna z mála zemí Afriky postavila na stranu Indie a odsoudila Čínu za své chování, ostatní státy buďto zůstaly neutrální, nebo naopak hájily čínskou pozici (Kura, 2009).

Navzdory vzájemnému politickému porozumění se nepodařilo tento vztah prohloubit také na ekonomické úrovni a až do 70. let byl společný obchod v menší míře zaměřený zejména na vývoz palmového oleje a textilních výrobků do Indie (Vasudevan, 2010). Navíc to byl spíše jednostranný obchod, jelikož export do Nigérie mnohonásobně převyšoval export do Indie (Kura, 2010). Až v roce 1983 byla mezi oběma státy uzavřena obchodní dohoda (*India-Nigeria Trade Agreement*), která je zavazovala k prohlubování hospodářských vztahů a vzájemné spolupráci (Department of Commerce: Government of India, 1983). Nicméně až do roku 1999 byla země řízena vojenskou vládou, což demokratickému obchodování příliš neprospívalo (Kura, 2009).

Od počátku třetího tisíciletí se v Nigérii změnil směr vládnutí, což se projevilo na zahraničním obchodu. Byly podepsány nové dohody a memoranda nejenom s Indií, ale i s ostatními státy (Kura, 2009). Již v lednu roku 2000 navštívil nově zvolený nigerijský prezident Obasanjo Indii a o pár měsíců později zase poctil Nigérii svou návštěvou indický premiér Jaswan Singh. V dubnu téhož roku byla potvrzena vzájemná spolupráce do budoucna podepsáním několika desítek smluv, které zahrnovaly pomoc a investice do různých hospodářských sektorů v Nigérii (Vasudevan, 2010).

Mezi léty 2000 až 2011 proběhlo 24 společných setkání ministrů obou zemí, což dokazuje významnost kooperace těchto dvou partnerů (Ministry of External Affairs: Government of India, 2012). Mezi ty nejvýznamnější patří schůzka z roku 2007, během níž byla podepsána deklarace o vzájemném partnerství (Kura, 2009), a setkání z roku 2010, kdy Indie podepsala další 3 bilaterální smlouvy, u kterých se zavázala do roku 2015 zvýšit obchodní obrat na 20 miliard ročně, spolu s 10 miliardovými investicemi do této africké země

(FICCI, 2012). Od roku 2012 se pak Indicko-nigerijská spolupráce ještě více prohloubila, během jednoho roku se uskutečnilo celkem 16 společných diskuzí mezi ministry obou zemí (High Commission of India: in Nigeria, 2013).

V roce 2011 podepsala Indie memorandum o společném porozumění s ekonomickou skupinou ECOWAS, tím se zavázala k vzájemné spolupráci s Nigérií nejenom na bilaterální úrovni. Prostřednictvím memoranda přislíbila svoji angažovanost do oblastí bankovníctví, zemědělství a zejména infrastruktury také na regionální úrovni v západní Africe (India Africa Investment Gateway, 2011).

3.2. Investice

Se změnou politického vedení na počátku nového tisíciletí se změnil i přístup k zahraničním investicím, Nigérie přišla s nabídkou privatizace státních podniků. Navíc zde v roce 2008 proběhla významná finanční reforma, která zemi ještě více otevřela zahraničním investorům. Důležitým bodem bylo také přenastavení politiky vůči ropnému průmyslu a s tím související zvýšení příjmů z tohoto sektoru do vládní pokladny (CIA, 2014).

V posledních letech se indické investice v Nigérii diverzifikují do více odvětví, než tomu bylo po dlouhá desetiletí, kdy byly investice zaměřeny zejména na ropný průmysl. Jsou podpořeny obzvláště infrastrukturní, zemědělské a technologické projekty, jejichž realizační možnosti jsou tématem na mnohých summitech a setkání (Kura, 2009).

V rámci desátého setkání projektového partnerství, které se mezi Indií a Afrikou uskuteční v dubnu roku 2014, budou na programu i projekty týkající se Nigérie. Na setkání má být projednáno sedm projektů ve třech hospodářských oblastech – infrastrukturním, farmaceutickém a zemědělském sektoru. Zemědělský sektor má být financován největší částkou: z celkového rozpočtu 554 milionů USD přerozdělených mezi sedm projektů, má jít 527 milionů USD na renovaci a posílení konkurenceschopnosti továrny zpracovávající rajčata místních zemědělců v oblasti Kadunského státu, který se nachází v centrální části Nigérie (CII, 2013b).

Indie se také angažuje v oblasti vzdělávání a poskytuje desítky stipendijních programů pro nigerijské studenty, především prostřednictvím programu SCAAP. Nigérie prostřednictvím tohoto programu využívá také školící projekty pro zaměstnance svých firem, obzvláště v oblasti IT. Po dlouhou dobu byly pro zahraniční studium voleny spíše evropské země, z důvodu lepšího vzdělávacího systému a dostupnosti, nicméně za poslední desetiletí

se tento trend pozvolna mění. Nigerijští studenti mnohdy dávají přednost studiu práv v Indii, jelikož úroveň indických vysokých škol se výrazně zlepšila a také z finančního hlediska vychází tento typ studia mnohem výhodněji než studium v Evropě (Kura, 2009).

Od roku 1990 prošlo přes vzdělávací projekty a školení v oblasti IT bezmála 150 tisíc Nigerijců, tento program byl po celou dobu finančně dotován indickou vládou a probíhal zejména zprostředkováním firem NIIT, Aptech a Infosys. Navíc prostřednictvím programu ITEC byl v roce 2011 zvýšen počet technických stipendií na necelých 150 (IDSA, 2013).

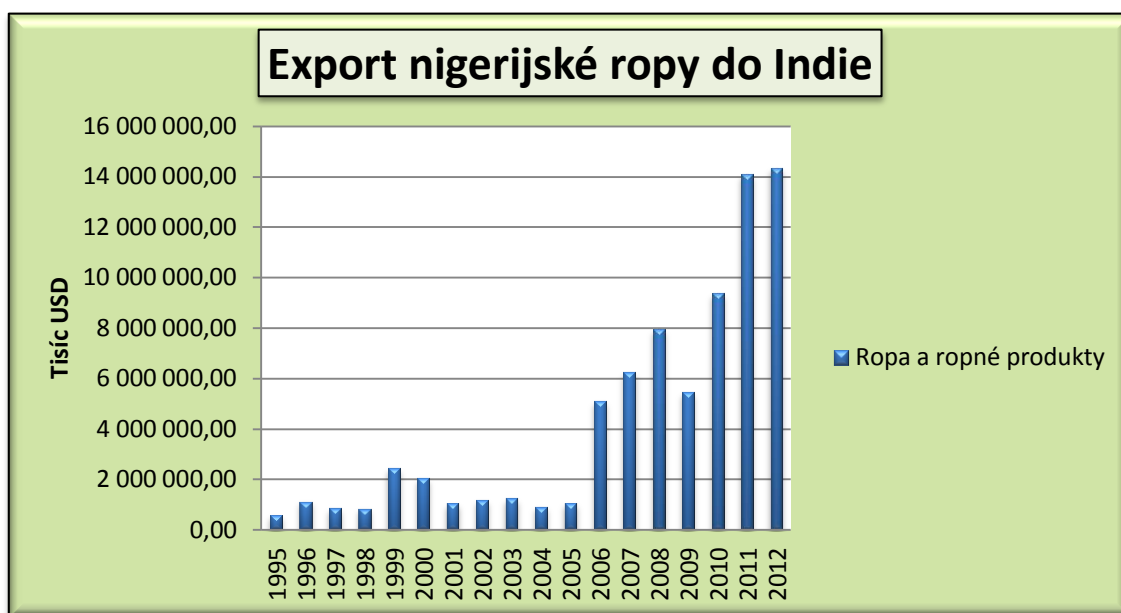
Také v energetice jsou Indové v Nigérii aktivní. V roce 2007 se největší Indická národní energetická společnost (*The National Thermal Power Corporation*, NTPC) zavázala podílet se na výstavbě dvou tepelných elektráren o celkovém výkonu 1 200 MW na území Nigérie. Jako protislužbu měla získat možnost zkapalňovat zemní plyn na vybraných nigerijských plynových terminálech, nicméně kvůli byrokratickým problémům je smlouva stále v jednání (Vasudevan, 2010). To však neplatí pro společnost *Bharat Heavy Electricals* (Bhel), která v roce 2010 podepsala s nigerijskou vládou dohodu o investici 2 miliard USD do výstavby tří uhelných elektráren o celkovém výkonu 3 500 MW (Bhaskar, 2010).

V rámci investičních aktivit indické korporace Tata Group byla v Nigérii v roce 2006 založena dceřiná společnost TATA Africa Services (TATA AS), která má za úkol rozšiřovat obchod v oblasti automobilového, chemického a farmaceutického průmyslu v celém regionu (Bhaskar, 2010).

Na navyšování přílivu FDI do telekomunikačního sektoru Nigérie má z velké části podíl indická firma *Bharti Airtel*, která se na nigerijský trh dostala v roce 2010. S pokrytím 85 milionů telefonních čísel je nigerijský mobilní trh největším v Africe, z čehož vyplývá velký tržní a obchodní potenciál. *Bharti Airtel* proto již v roce 2011 investoval 1 miliardu USD do rozšíření pokrytí sítě a zkvalitnění služeb (Lenninghan, 2011).

V roce 2005 jednala ropná společnost OMEL o investici ve výši 2 miliard USD do vlastnictví 45% podílu na ropných polích nacházejících se na pobřeží Nigérie. Spolu s Indickou ropnou korporací (*Indian Oil Corporation, OIC*) tvoří nejvýznamnější indické ropné společnosti operující na nigerijské území. I přes to, že zakázka z roku 2005 byla nigerijskou vládou pro svoji velkou finanční náročnost a nejistou míru návratnosti zrušena, počátkem roku 2006 se nigerijský export ropy do Indie mnohonásobně zvýšil (viz Graf 17).

Graf 17: Export nigerijské ropy do Indie

Zdroj 17: UNCTAD statistic, 2013; vlastní úprava

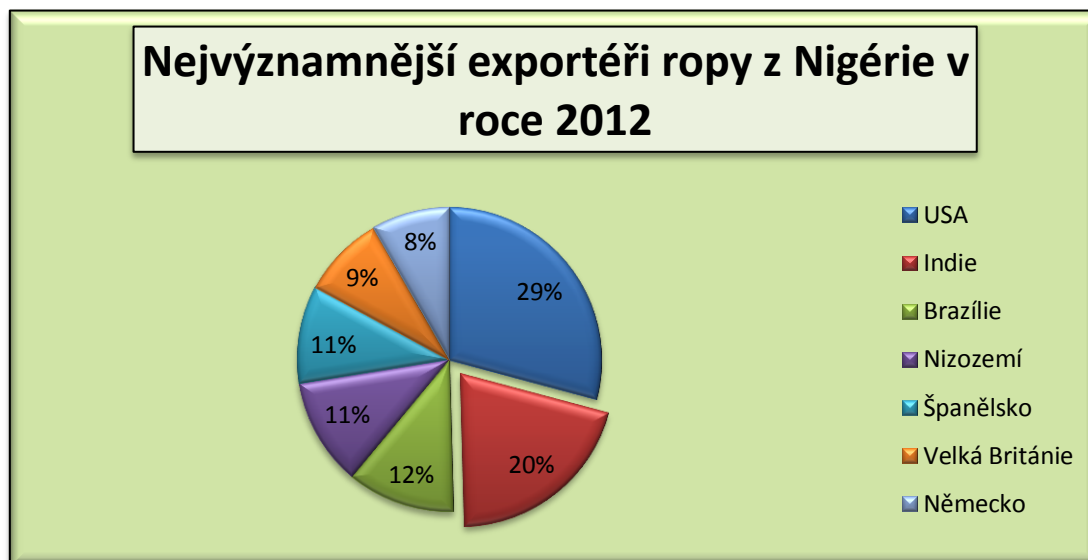
3.3. Zahraniční obchod

V roce 1992 byla vytvořena Nigerijsko-Indická obchodní a průmyslová komora (*Nigerian-Indian Chamber of Commerce & Industry - NICCI*). Ta má od svého vzniku za úkol podporovat a prohlubovat vzájemný obchod, mimo jiné prostřednictvím ochrany práv podniků a pořádáním diskuzí mezi podnikateli. NICCI se podílí na přípravě obchodních konferencí, udržuje databáze o společných obchodních aktivitách a dohlíží na dodržování právních předpisů (NICCI, 1992).

Nejvýznamnější obchodním partnerem Nigérie je USA, které se na celkovém exportu země podílí 16 %. V roce 2012 se na druhé pozici umístila právě Indie, která se na celkovém vývozu Nigérie podílí 12 %. Skoro polovina nigerijského exportu putuje jen do 5 zemí,

společně s USA a Indií je to na třetím místě překvapivě Španělsko, následované Nizozemskem a Brazílií (viz Graf 18).

Graf 18: Nejvýznamnější exportéři ropy z Nigérie v roce 2012

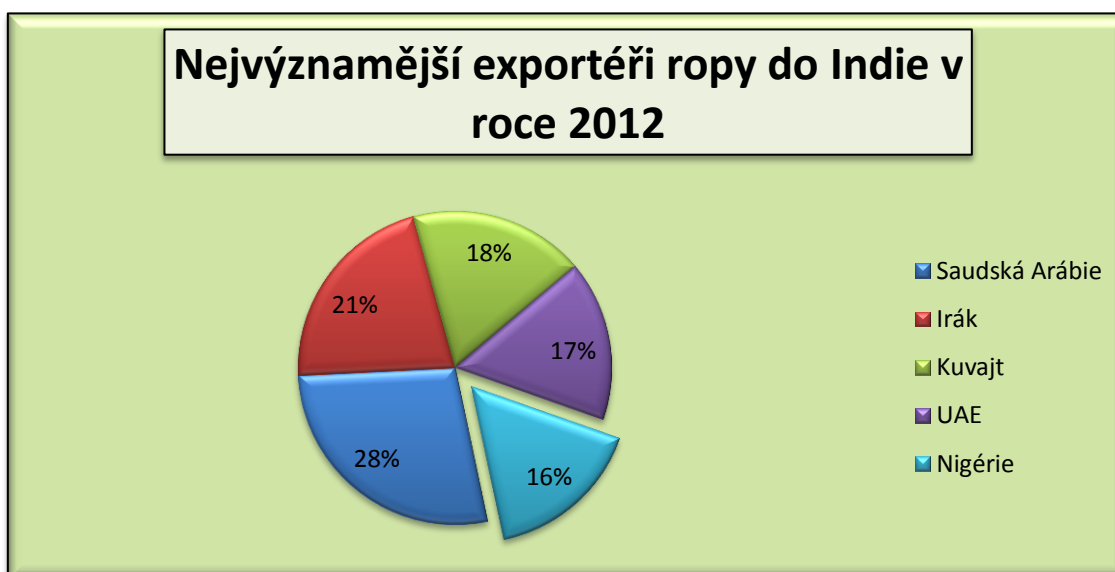

Zdroj 18: UNCTAD statistic, 2013; vlastní úprava

Pro Indii je ale Nigérie klíčovým partnerem nejenom v rámci zemí Západní Afriky, ale celého kontinentu. Kromě investic do všech různých odvětví je vztah Nigérie a Indie definován právě obchodem s ropou. Indie začala importovat ropu z této země již v 60. letech, nicméně v důsledku ropné krize v 70. letech a tedy i vyšších cen ropy nastal úpadek vzájemného obchodu s touto strategickou surovinou. Obnovení investic a obchodu v ropném sektoru přišlo zpět až v novém tisíciletí (Kura, 2009).

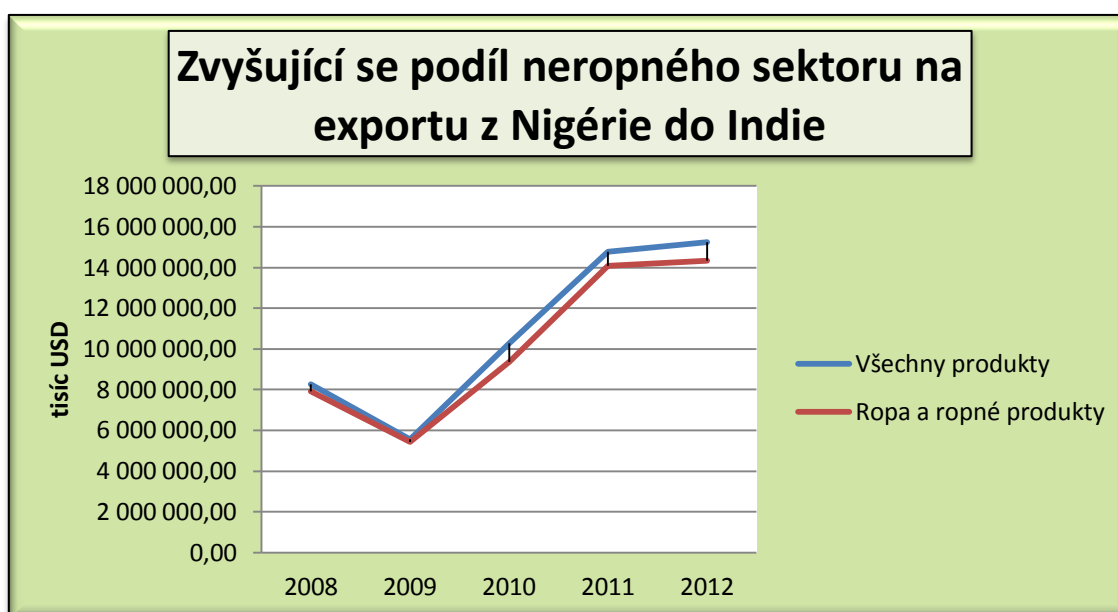
V roce 2010 byl každý pátý barel ropy spotřebovaný v Indii exportovaný právě z Nigérie (Vasudevan, 2010). A Nigérie byla pro Indii celkově druhý nejvýznamnější obchodní partner, pokud jde o ropu. Nicméně tento stav se od roku 2010 změnil a již v roce 2012 byla Nigérie až na páté pozici, za Saúdskou Arábií, Irákem, Kuvajtem a SAE (viz Graf 19) a to i přes to, že společný obchod nadále vykazuje růst (viz Graf 17). Tento vývoj ukazuje na vyšší diverzifikaci obchodu Nigérie s Indií (viz Graf 20). Ropa sice stále tvoří nejdůležitější část obchodu, nicméně své postavení posilují i ostatní průmyslové sektory. Ze zpracovatelského průmyslu se na exportu podílí gumárenský sektor a z oblasti zemědělství byly vyváženy obzvláště kešu ořechy, dřevo, bavlna a perly (Vasudevan, 2010).

Graf 19: Nejvýznamnější exportéři ropy do Indie v roce 2012

Zdroj 19: UNCTAD statistic, 2013; vlastní úprava

Graf 20: Zvyšující se podíl neropného sektoru na exportu z Nigérie do Indie

Zdroj 20: UNCTAD statistic, 2013; vlastní úprava

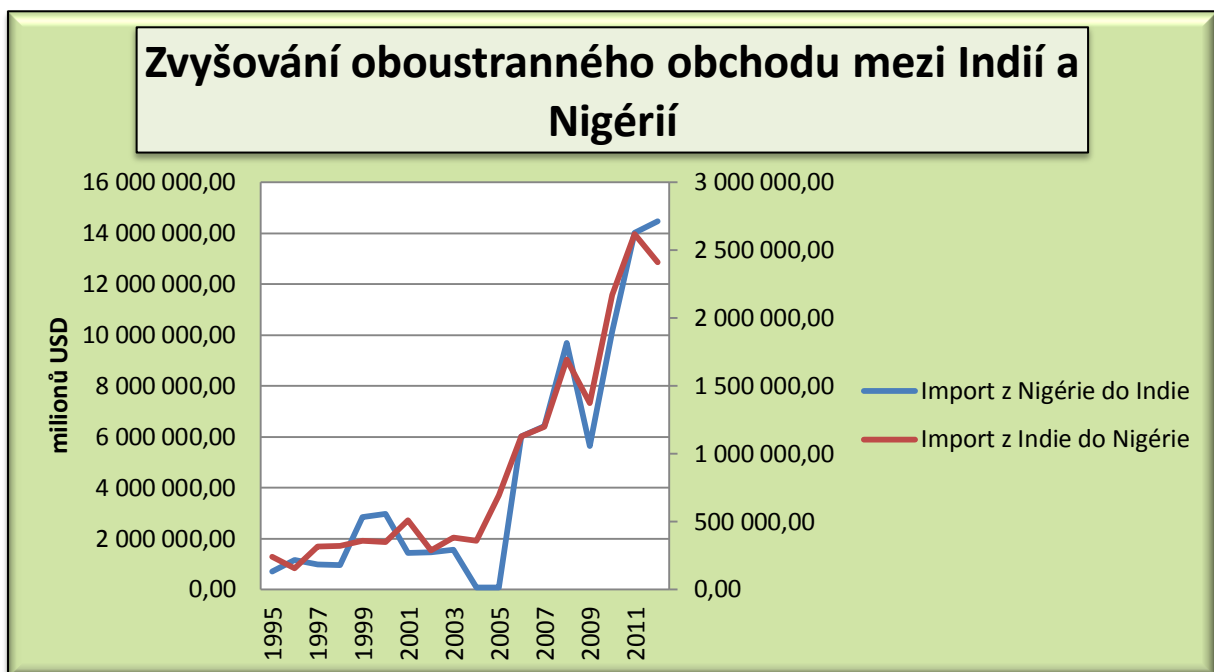
Nigerijský import z Indie se v roce 2005 nacházel na úrovni 500 milionů USD, od tohoto období nastává dlouhodobý růst a v roce 2012 dosahuje hodnoty větší než 2,5 miliardy USD. Největší podíl na indickém exportu do Nigérie tvořily v roce 2013

produkty farmaceutického průmyslu, následované IT a telekomunikačními technologiemi. V roce 2011 se konal v Lagosu farmaceutický veletrh, kterého se zúčastnilo 62 indických farmaceutických firem a více než 700 zájemců z nigerijské strany. Navíc se mezi léty 2011 a 2012 zvýšil import léčiv z Indie do Nigérie o 37 %, kdy celková hodnota překročila 300 milionů USD (IDSA, 2013).

Přestože hlavním exportérem textilních produktů do Nigérie je JAR, Vietnam, Velká Británie a USA, indické výrobky mají na místních trzích také své místo. Jelikož je Indie druhý největší producent bavlny, hedvábí a příze na světě, vyváží tyto produkty i do Nigérie. Více než 50% podíl z tohoto sektoru tvoří vývoz látek (IDSA, 2013).

Od roku 2005 se bilaterální obchod mezi Nigérií a Indií výrazně zvýšil (viz Graf 21). Svůj podíl na tom měl zejména ropný průmysl, který i přes diverzifikaci obchodu stále tvoří nejdůležitější část vzájemných obchodních vztahů, a také realizace a pořádání důležitých indicko-afrických summitů a setkání na podporu indicko afrického obchodu.

Graf 21: Zvyšování oboustranného obchodu mezi Indií a Nigérií

Zdroj 21: UNCTAD, 2013; vlastní úprava

4. Dopady indické angažovanosti v Africe a vývoj do budoucna

Indická přítomnost v Africe vytváří mnoho pozitivních i negativních dopadů. Tím, že se o africký kontinent zajímá více světových velmocí, přispívá ke zvyšování konkurence ve všech směrech (Jenkins a spol., 2005):

4.1.1. Pozitivní dopady

Tím, že v posledních letech přibývá na africkém kontinentu množství investorů a obchodníků z různých zemí, dodává vládám afrických států větší možnosti výběru vhodného partnera pro spolupráci. Po dlouhou dobu historie v Africe působily z větší části pouze západní země, které zde uplatňovaly svoji politiku a ekonomické zájmy. V oblastech rozvojové spolupráce bylo na tyto státy pohlíženo jako na příjemce projektové či humanitární pomoci, nikoli jako na rovnostranného partnera.

Pronikání asijských velmocí na tento kontinent zvyšuje konkurenci v oblastech investic a obchodu, tím posilňuje autoritu vlád jednotlivých zemí a diverzifikaci importu do Afriky. Západní mocnosti musí vynaložit větší úsilí, aby se na africký trh dostaly, jelikož nově vynořující se ekonomiky je zde pomalu vytlačují z pozice jasného lídra. Ukázkou je například již zmíněná indická farmaceutická firma Cipla, která při svém vstupu na africký kontinent dokázala mnohonásobně snížit náklady na léčbu HIV, čímž umožnila přístup více lidem k léku a snížila finanční zatížení (African Business, 2012).

Indické FDI přispívají ke zvyšování zaměstnanosti na africkém kontinentu, zejména pokud se jedná o investice do sektorů náročných na pracovní sílu, jako je například textilní průmysl (Jenkins a spol., 2005). Indie do tohoto hospodářského sektoru investují i nepřímo, prostřednictvím vzdělávacích kurzů pro zaměstnance i studenty oděvního průmyslu. Tím zvyšuje jejich kvalifikaci a možnosti uplatnění na trhu práce (Ministry of Textiles, 2013).

4.1.2. Negativní dopady

Přesto, že Indie napomáhá hospodářskému růstu africkým zemím, je nutné zhodnotit skutečný dopad na celou populaci. Důležitá je schopnost vlád přerozdělit příjmy z obchodu a investic mezi všechny obyvatele, aby nedocházelo pouze ke zvyšování sociální nerovnosti, což se zpravidla děje z příjmů z oblasti těžebního průmyslu. Těžební firmy s sebou přinášejí

jedny z největších investic, a tím vytváří potenciální prostředí pro korupci. Vládní úředníci proto mnohdy přehlížejí dopady, které jednání těchto společností způsobuje. Za účelem rozšíření těžby zpravidla dochází ke znečištění životního prostředí a vystěhování místních obyvatel.

Jeden z největších přímých dopadů na populaci mají i investice do zemědělství, jelikož z tohoto sektoru hospodářství stále plynou příjmy většiny chudých obyvatel Afriky. Indické korporace, které investují na africkém kontinentu do pěstování plodin na export, se mnohdy snaží získat výhodné pozemky, čímž vytlačují místní farmáře. Ti se nedokážou bránit tlaku konkurence a často své pozemky prodávají za minimální poplatek. Tito zemědělci jsou následně buď najímáni na nově vybudované plantáže za minimální mzdu, nebo si musejí najít jiný zdroj obživy.

Dalším problémem spojeným se zemědělstvím je velkoplošné skupování pozemků pro soukromé účely. Příkladem je již zmíněná zemědělská firma *Karutury Global*, která vlastní nejvíce zemědělské půdy na světě. V Africe ji nevyužívá jen k produkci potravin, ale také pro pěstování řezaných květin. Každoročně tato společnost vyveze z Etiopie do světa přes 600 milionů růží. Květinové plantáže potřebují velké množství vody, která se následně vsakuje zpět do půdy a jezer společně s chemikáliemi, které jsou používány jako pesticidy a herbicidy, tím negativně ovlivňují zdraví místních obyvatel. Velké společnosti se navíc leckdy snaží obejít právní předpisy dané země, jejichž dodržování nedokážou slabé vlády kontrolovat, následně proto nedodržují lidská práva, nevyplácí zaměstnancům mzdy a provádí daňové úniky (Chatterjee, P. 2013).

Ekonomický růst Indie způsobuje v afrických zemích také nepřímé dopady. Pokud se v Indii zvýší poptávka po určitém zboží, které je dováženo z vyspělé část světa, daná země se snaží reagovat navýšením produkce. Nicméně mnohé západní firmy dováží primární suroviny na zpracování právě z afrických zemí a zvýšením poptávky po těchto nerostných zdrojích, společně s poptávkou Indie a Číny po stejné surovině, tlačí ceny surovin nahoru. Indie proto nepřímo ovlivňuje i státy, se kterými neobchoduje, zejména pokud je daná africká země závislá na dovozu stejné suroviny (Jenkins a spol., 2005).

4.1.3. Vývoj do budoucna

Afrika se v současné době nachází v zájmu všech velmocí, díky své poloze a velkému potenciálu lze do budoucna očekávat zvyšující se pozornost o tento kontinent. Indie

má velkou výhodu v tom, že již s africkými státy úspěšně navázala kontakty ve všech oblastech hospodářství (Taylor, 2012). Díky vhodnému diplomatickému vystupování si v Africe dokázala upevnit svoji dlouholetou pozici i přes pronikání ostatních velmocí, které zde mnohdy nedodržují demokratické principy a jejichž politiky vůči Africe si mnohdy protirečí (SAFPI, 2013).

Například EU se v Africe prezentuje dvojí politikou, na jednu stranu se zde snaží podporovat místní obyvatele různými rozvojovými projekty zaměřenými na posilňování konkurenceschopnosti v rámci obchodu, zvyšování vzdělávání a kvalifikace, na druhou stranu ale zabraňuje skutečnému růstu tvrdými celními předpisy vůči importu afrického zboží na evropský trh. Proto je důležité, aby Indie vedla svoji politiku vůči Africe stejným směrem jako doposud, snažila se ve všech směrech podpořit obchod a investice, a na rozdíl od EU neuzavírala svoje hranice exportu zboží s přidanou hodnotou z Afriky. Indie není na tak vyspělé ekonomické úrovni jako EU, a tudíž jí otevřený obchod může více prospět, než uškodit (SAFPI, 2013).

Indický růst ekonomiky není bez externích zdrojů nerostných surovin dlouhodobě udržitelný. Uvědomují si to i jiné státy než Indie, které již vyčerpaly vlastní energetické zdroje, a pro udržení ekonomického růstu musí investovat do těžby nerostných surovin jinde. Afrika je v tomto ohledu výhodná, nicméně přináší mnoho překážek. Zejména špatná infrastruktura brání pronikání novým zájemcům expandovat na tento kontinent, proto můžeme do budoucna předpokládat zvyšující se investice do infrastrukturních projektů, které podpoří a zrychlí obchodní toky.

Pro udržení současného tempa spolupráce, je pro Indii důležité neusnout na vavřínech a neustále zvyšovat úroveň spolupráce. Při budování projektů v Africe, prostřednictvím soukromých indických firem, musí indická vláda nadále věnovat pozornost aktivitám těchto firem, jelikož mnoho z nich působí právě v zemích, kde nejsou dodržovány demokratické principy. Jednotlivé vlády těchto států nedokážou zajistit dodržování lidských práv ani ochranu životního prostředí. Indie proto musí přijmout za zaměstnance a chování indických firem zodpovědnost a prostřednictvím kontrolních mechanismů zabezpečit v Africe férové jednání těchto společností. Tím do budoucna může posílit i důvěru obyčejných Afričanů v indickou angažovanost na africkém kontinentu (Varadarajan, 2011).

V průběhu několika desetiletí Indie společně s africkými státy vytvořila dohody o vzájemném obchodu a spolupráci, díky této provázanosti se z Indie stal jeden

z nejdůležitějších partnerů afrického kontinentu. Pokud bude indická zahraniční politika i nadále stejně vstřícná, lze očekávat prohloubení kooperace s Afrikou ve všech směrech. V oblasti obchodu se očekává zvýšení společného obchodu mezi Indií a Afrikou na 90 miliard do roku 2015 (WTO, 2013) a při udržení současného tempa kooperace lze do roku 2021 předpokládat nárůst společného obchodu až na 200 miliard USD (India Africa Investment, 2013).

Závěr

Pořádání summitů, setkání a konferencí dokazuje Indicko-africkou zainteresovanost do vzájemné spolupráce. Od roku 2004 do současnosti bylo mezi těmito aktéry podepsáno více bilaterálních a multilaterálních dohod, než kdy dříve, mnohonásobně se zvýšil počet mezistátních návštěv mezi těmito partnery a zahraniční investice vzrostly o desítky miliard.

Obchodní spolupráce mezi Indií a Afrikou se dlouhodobě zvyšuje, v roce 2012 dosáhl vzájemný obchod bezmála 70 miliard USD. Při udržení současného tempa ekonomického růstu obou partnerů lze očekávat navýšení obchodu mezi Indií a Afrikou až na 200 miliard v roce 2021 (India Africa Investment, 2013). I přesto, že mezi hlavní složky afrického exportu patřily nerostné suroviny, které Indie potřebuje k zajištění vlastní energetické bezpečnosti, v posledních letech dochází k diverzifikaci nebo afrického exportu. Významným sektorem se stává farmaceutický a strojírenský průmysl, společně s investicemi do zemědělství

Soukromé indické společnosti investují spíše do průmyslu a zemědělství, přesto FDI z této asijské velmoci nesměřují v Africe jen do hospodářské oblasti. Indická vláda investuje také do sociálního sektoru, kde podporuje zejména vzdělávání a zdravotnictví. Každoročně se zvyšuje množství stipendií pro africké studenty a rozšiřuje se také nabídka vzdělávacích kurzů pro všechny obyvatele. Významným krokem pro zvyšování kapacit afrických lékařů jsou programy telemedicíny, v rámci kterých dochází k propojení afrických univerzit s indickými.

Nigérie byla pro Indii dlouhou dobu klíčovým dodavatelem ropy, nicméně za posledních několik let Indie svůj dovoz teritoriálně diverzifikovala. Přesto se objem ropy importované z Nigérie do Indie za poslední desetiletí mnohonásobně zvýšil. Tyto dva trendy dokazují rostoucí indickou poptávku po ropě, která je nutná pro zajištění energetické bezpečnosti poptávky v domácím prostředí. Ropa tvoří stále nejvýznamnější položku i v oblasti obchodu, avšak za několik posledních let dochází k větší diverzifikaci, a v oblasti nigerijského exportu do Indie zvyšují svůj podíl zemědělské a gumárenské produkty. Indické investice v Nigérii směřují zejména do sektorů zemědělství, farmacie a infrastruktury.

Dlouhodobá spolupráce Afriky s Indií na poli investic a obchodu může nepřímou cestou vést k snížení chudoby na celém kontinentu. Indie se zde angažuje nejenom z důvodu posílení vlastní energetické bezpečnosti, v rámci svého politického přesvědčení podporuje v Africe

jak vzdělávání, obchod a výzkum, ale také schopnosti vlád být více nezávislé ve svém rozhodování.

Seznam zdrojů

- African Business. 2012. *India's generics flow into Africa*, (382), 41-42. Dostupné z: <http://eds.b.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=5&sid=bda2e4df-5364-478f-bb1a-24372fc2c484%40sessionmgr113&hid=101>
- AU (AFRICAN UNION). 2013. *3 RD AFRICA - INDIA TRADE MINISTERS MEETING* dostupné z: <http://ti.au.int/en/sites/default/files/Joint%20Statement%20Africa-India.pdf>
- Baynton-Glen, S. 2012. *Africa-India trade and investment—playing to strengths*. Standard Chartered: On the Ground. Dostupné z: [https://www.sc.com/en/resources/global-en/pdf/Research/Africa-India trade and investment Playing to strengths.pdf](https://www.sc.com/en/resources/global-en/pdf/Research/Africa-India%20trade%20and%20investment%20Playing%20to%20strengths.pdf)
- BERI, R. 2003. *India's Africa policy in the post-cold war Era: An assessment*. Strategic Analysis, 27(2), 216-232.
- BHASKAR, Utpal. 2010. Nigerian gambit signals India's Africa strategy. India Africa Connect. Dostupné z: <http://www.indiaafricaconnect.in/index.php?param=news/905/agriculture-energy/104>
- Brandt, E. 2014. *India-SACU free trade agreement needs 'fine-tuning'*. New Era, 6 Únor 2014. Dostupné z: <http://www.newera.com.na/2014/02/06/india-sacu-free-trade-agreement-fine-tuning/>
- BROADMAN, G. Harry. 2011. *China's and India's growing investment and trade with Africa*. Vale Columbia Center on Sustainable International Investment. 17 Únor 2011, (34) [cit. 2014-01-23]. Dostupné z: <http://www.eastasiaforum.org/2011/02/23/china-and-indias-growing-investment-and-trade-with-africa/>
- BROADMAN, Harry G a Gozde. 2007. *ISIK. Africa's silk road: China and India's new economic frontier*. Washington, DC: World Bank, 391 p. ISBN 978-082-1368-350.
- CHAND, Manish. 2011. *Two Billion Dreams*. Delhi: IANS PUBLISHING, 2011. Dostupné z: http://2billiondreams.in/index.php?param=about_the_book
- Chatterjee, P. 2013. *Flower Growers in Kenya Strike Against Karuturi Global. Corp Watch: Holding Corporation Accountable*. Dostupné z: <http://www.corpwatch.org/article.php?id=15895>
- Cherian, J. 2008. 'Engaging Africa'. *Frontline* (25): 61–63
- CHERU, Fantu a Cyril OBI. 2011. *CHINESE AND INDIAN ENGAGEMENT IN AFRICA: COMPETITIVE OR MUTUALLY REINFORCING STRATEGIES?* *Journal of International Affairs*. 2011. 64(2). s. 91-110
- CIA - Central Intelligence Agency. 2014. *The world factbook: Nigeria*. [online][cit. 2014-03-20]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ni.html>
- CIA (Confederation of Indian Industry). 2013. *Cii -exim bank conclave on india-africa project partnership 2013*, Addundum. Dostupné z: <http://www.ciaafricaconclave.com/images/addundum.pdf>

CII (Confederation of Indian Industry). 2013a. *Cii -exim bank conclave on india-africa project partnership 2013*. Dostupné z: <http://www.ciafricaconclave.com/index.aspx#>

Department of Commerce: Government of India. 1983. *Trade Agreement between the Government of The Republic of India and the Government of Federal Republic of Nigeria*. Dostupné z: <http://commerce.nic.in/trade/Nigeria.pdf>

EIA (U. S. Energy Information Administration). 2014. *Total Oil Supply - Thousand Barrels Per Day*. 2014 Dostupné z: <http://www.eia.gov/cfapps/ipdbproject/iedindex3.cfm?tid=5&pid=53&aid=1&cid=IN,&syid=1990&eyid=2012&unit=TBPD>

Embassy of India: Paris, France, 2010, *Pan-African e-Network Project gets The Hermes Prize*. [online] vyd. [cit. 2014-03-20]. Dostupné z: <http://www.ambinde.fr/news-media/read-more-press-releases/167-pan-african-e-network-project-gets-the-hermes-prize>

FICCI (Federation of Indian Chambers of Commerce and Industry) 2012. *AFRICA DESK* Dostupné z: http://www.ficci.com/international/54523/Project_docs/AfricaDesk.pdf

FICCI (Industry voice for Policy Change). 2012. *Federation of Indian Chamber of Commerce and Industry*. 2012. Nigeria. Dostupné z: http://www.ficci.com/international/75115/Project_docs/Nigeria-june.pdf

Freemantle, S. a Stevens, J. 2010. *Indian construction firms making inroads into Africa*. How we made it in Africa. Dostupné z: <http://www.howwemadeitinafrica.com/indian-construction-firms-making-inroads-into-africa/4794/>

Government of India, Ministry of Commerce and Industry. 2012. *India's Current Engagement in RTAs*. Accessed online at http://commerce.nic.in/trade/international_ta_current_details.asp

Gu, J. 2009. *China's Private Enterprises in Africa and the Implications for African Development*. European Journal of Development Research, Special Issue on China, India and Africa, 21 (4), 570—587

HAWLEY, John C. 2008. *India in Africa, Africa in India: Indian Ocean cosmopolitanisms*. Bloomington: Indiana University Press, 2008, str. 58. 296 p. ISBN 0253219752.

HIGH COMMISSION OF INDIA. 2014. *High Commission of India: Nairobi, Kenya India-Kenya Relations* [cit. 2014-03-19]. Dostupné z: <http://www.hcinairobi.co.ke/india-kenya-overview>

High Commission of India: in Nigeria. 2013. *Basic Facts about Nigeria* [cit. 2014-03-20]. Dostupné z: <http://www.indianhcabuja.com/Nigeria-Fact-Sheet.htm>

IDSa (Institute for Defence Studies and Analyses), 2012 *Second India-Africa Strategic Dialogue - Concept Note*. [cit. 2014-03-19]. Dostupné z: http://idsa.in/event/SecondIndiaAfricaStrategicDialogue_conceptnote

IDSa (Institute for Defence Studies and Analyses). 2013. *Africa Trends: A Bimonthly Newsletter on Africa*. roč. 2, č. 3. Dostupné z: http://www.idsa.in/system/files/AfricaTrend_2_3.pdf

India Africa Connect. 2014. *Agriculture: An Overview*. Dostupné z: <http://www.indiaafricaconnect.in/index.php?param=categorydetails/agriculture-energy/104>

India Africa Investment Gateway. 2011. *Investing in Economic Community of West African States (ECOWAS)*. Dostupné z: <http://www.indiaafricainvest.in/images/pdf/ie.pdf>

- India Africa Investment: newsletter. 2013. *India Africa: Investment Gateway*. 14. Dostupné z: <http://www.indiaafricainvest.in/images/newsletter/India-Africa-Investment-eNewsletter-XIV.pdf>
- Jenkins, R. a Edwards, C. 2005. *The effect of China and India's growth and trade liberalisation on poverty in Africa*. Department for International Development, Londýn, DCP 70.
- JOSHI, Rakesh Mohan, Biswajit NAG a Ashish GUPTA. 2012. *India's Export Opportunity in Africa: Issues and Challenges in Select Sectors*. Indian Institute of Foreign Trade. 13(18). Dostupné z: <http://cc.iift.ac.in/research/Docs/WP/18.pdf>
- KALAM, Abdul Kalam. 2011. *PAN-African e-Network. Two Billion Dreams*. Delhi: IANS PUBLISHING, 2011. Dostupné z: http://2billiondreams.in/index.php?param=about_the_book
- Konkora Copper Mines. 2014. *History* [cit. 2014-03-19]. Dostupné z: http://www.kcm.co.zm/index.php?option=com_content&view=article&id=48&Itemid=63
- Kragelund P. 2011. *Back to BASICS? The rejuvenation of Non-traditional Donors' Development Cooperation with Africa*. *Development and Change* 42(2): 585–607.
- Kura, S. B. 2009.. *NIGERIA-INDIA ECONOMIC, POLITICAL AND SOCIO-CULTURAL RELATIONS: CRITICAL REFLECTIONS FOR CONTINUOUS MUTUAL CO-OPERATION*. *International Journal of Asia-Pacific Studies*, 5(1).
- Lamont, J. 2009. *World Bank eyes India as Africa rail partner*. *Financial Times: Global Economy*. Dostupné z: <http://www.ft.com/intl/cms/s/0/723eb9ea-e28d-11de-b028-00144feab49a.html#axzz2xCvFT5qo>
- LENNINGHAN, Mary. 2011. *Bharti Airtel ups Nigeria investment to \$1 billion*. *Total Telecom* [cit. 2014-03-20]. Dostupné z: <http://www.totaltele.com/view.aspx?ID=466028>
- Mawdsley, E., and G. McCann. 2010. 'The elephant in the corner? Reviewing India—Africa relations in the new millennium'. *Geography Compass* 4(2): 81—93.
- McCANN, G. 2013. *From Diaspora to Third Worldism and the United Nations: India and the Politics of Decolonizing Africa*. *Past & Present*. 218(8) 258-280.
- McCann, Gerard. 2010. *Ties that bind or binds that tie? India's African engagements and the political economy of Kenya*. *Review of African Political Economy* 37(126): 465-482.
- Medic East Africa. 2013. *Healthcare sector next frontier for Indian companies investing in Africa* [online]. [cit. 2014-03-20]. Dostupné z: <http://www.medicestafrica.com/en/Media-Zone/Industry-News/investinginAfrica/>
- Mihretie, K. 2010. *Ethiopia on the Verge of Colony of Many*. Anyuak Media. Dostupné z: <http://abbaymedia.com/2010/01/30/ethiopia-on-the-verge-of-colony-of-many/>
- Ministry of External Affairs. 2012. *Civilian Training Programme: Indian Technical & Economic Cooperation (ITEC) & Special Commonwealth Assistance for Africa Programme (SCAAP) 2012-2013* Dostupné z: http://www.indianembassy.sk/civilian_training_programme_2012-13.pdf
- Ministry of External Affairs: Government of India, 2012, *India-Nigeria Relations*. Dostupné z: <http://mea.gov.in/Images/pdf/Nigeria-January-2012.pdf>

Ministry of External Affairs: Government of India. 2012. *India - Cote d'Ivoire Relations*. [online]. [cit. 2014-03-19].

Dostupné z: http://mea.gov.in/Portal/ForeignRelation/Cote_d_Ivoire.pdf

Ministry of Textiles .2013. *Joint Press Statement Issued by Ministry of Textiles, Republic of India and the Ministry of Industry, Commerce and Consumer Affairs, Republic of Mauritius*. Press Information Bureau: Government of India [online]. 2013[cit. 2014-03-19]. Dostupné z: <http://pib.nic.in/newsite/erelease.aspx?relid=91944>

Mullen, Rani D. a Sanskriti JAIN. 2013. *Lines of Credit*. Indian Development Cooperation Research (IDCR) [online] [cit. 2014-03-19]. Dostupné z: <http://idcr.cprindia.org/p/lines-of-credit.html>

Nanji, M. 2010. *India and Africa collaborating on trade and investment for mutual benefit*. Dostupné z: <http://eds.b.ebscohost.com/eds/detail?sid=9e9efdce-0c28-4f40-8613-28235fcb6a44%40sessionmgr112&vid=1&hid=101&bdata=Jmxhbm9Y3Mmc2l0ZT1lZHMtbGl2ZQ%3d%3d#db=bth&AN=51498941>

Ndujihe, C., Iyamah, A. and Bhadmas, B.B. 2006. *India to boost relations with Nigeria'*, Guardian, 16. Srpna

NICCI (Nigerian - Indian Chamber of Commerce & Industry), 1992, *Home* [online] [cit. 2014-03-20]. Dostupné z: <http://www.totaltele.com/view.aspx?ID=466028>

NOURY, Valerie. 2012. *Trade levels grow by 400% in five years*. African Business. (382)35-37 Dostupné z: <http://eds.b.ebscohost.com/eds/detail?vid=6&sid=bda2e4df-5364-478f-bb1a-24372fc2c484%40sessionmgr113&hid=101&bdata=Jmxhbm9Y3Mmc2l0ZT1lZHMtbGl2ZQ%3d%3d#db=bth&AN=70269509>

OECD - Development Centre of the Organisation for Economic Co-operation and Development, *The Rise of China and India: What's In It For Africa?* (Paris, 2006), 94

ONGC (Oil and Natural Gas Corporation Limited). 2014. *History*. Dostupné z: <http://ongcindia.ongc.co.in/wps/wcm/connect/ongcindia/Home/Company/History/>

Pan African E-Network Project: Project Launched, 2010, *Inauguration of Pan-African e-Network Project Phase 2* [online]. 2010. vyd. [cit. 2014-03-20]. Dostupné z: <http://www.panafricanenetwork.com/>

Parekh, Bhikhu. 2009, *Colonialism, tradition and reform: an analysis of Gandhi's political discourse*. New Delhi: Sage. ISBN 81-703-6852-9.

Pham, J. P. 2007. *India's Expanding Relations with Africa and Their Implications for U.S. Interests*. American Foreign Policy Interests. 29 (5) 341-352. DOI: 10.1080/10803920701681378.

Pham, J. P. 2010. *India's New Engagement of Africa: Trends and Implications*. *Africa in the New World Era*. Humanitarianism to a Strategic View, 115-128.

Prahdan, S.K. 2012. *India and Africa: Quest for Oil and Gas*. Indian Foreign Affairs Journal. 7(3), 284-295

Prime Minister's Office. 2011. *Second Africa-India Forum Summit 2011: Addis Ababa Declaration*. Press Information Bureau: Government of India [online] [cit. 2014-03-19]. Dostupné z: <http://pib.nic.in/newsite/erelease.aspx?relid=72319>

Prime Minister's Office. 2013. *Joint Statement Adopted at the 2nd India-Africa Business Council Meeting in Johannesburg, South Africa*. Press Information Bureau: Government of India [online][cit. 2014-03-19]. Dostupné z: <http://pib.nic.in/newsite/erelease.aspx?relid=99804>

SAFPI (South African Foreign Policy Initiative). 2013. *Africa and India: a shared past, a common future*. Dostupné z: <http://www.safpi.org/news/article/2013/africa-and-india-shared-past-common-future>

Saran, Shyam. 2012. *India and Africa : development partnership*. New Delhi : Research and Information System for Developing Countries [online]. roč. 2012, RIS discussion papers 180 [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: http://www.ris.org.in/images/RIS_images/pdf/dp180_pap.pdf

Schneidman, W., & Lewis, Z. A. 2012. *The African Growth and Opportunity Act: Looking Back, Looking Forward. Africa's changing investment environment*, Brookings Institution. č.7

Singh, R. I. 2006. *India, Africa ready to embrace global destiny*. Ministry of Foreign Affairs, Government of India. Dostupné z: <http://www.mea.gov.in/interviews.htm?dtl/4391/India+Africa+Ready+to+Embrace+Global+Destiny+An+article+by+Minister+of+State+for+External+Affairs+Rao+Inderjit+Singh>

Singh, S. K. 2007. *India and West Africa: a burgeoning relationship*. Chatham House Asia Programme Briefing Paper (London, 2007), 6.

Sinha, P.K. 2010. *Indian Development Co-operation with Africa*, v Cheru, F., and Obi, C., eds., *The Rise of China and India in Africa*, Zed Books, 2010, 92.

Steel Times International. 2010. *Arcelor Mittal makes \$118M profit in 2009*. March 2010, s. 5. [ISSN 0143-7798](http://www.sti.com/ISSN_0143-7798)

Sumit, Roy .2012. *China and India, the 'Emerging Giants,' and African economic prospects*'. Global policy journal. s. 3. <http://www.globalpolicyjournal.com/articles/world-economy-trade-and-finance/china-and-india-%E2%80%98emerging-giants%E2%80%99-and-african-economic-pros>

Tata Africa Holdings. 2014. *TATA in Africa* [online][cit. 2014-03-20]. Dostupné z: http://tataafrica.com/aboutus/tata_africa_holdings.htm

TATA in Africa. 2014. *Overview: The Tata group has had a historical connection with Africa since the early years of the twentieth century* [online][cit. 2014-03-23]. Dostupné z: <http://www.tataafrica.com/aboutus/overview.htm>

TAYLOR, I. 2009. *The South will rise again? New alliances and global governance: the India–Brazil–South Africa Dialogue Forum*, *Politikon: South African Journal of Political Science* 36(1). 45–58.

TAYLOR, I. 2012. *India's rise in Africa*, *International Affairs* 88(4) 779-798

The African Development Bank Group: Africa Economic Brief. 2011. *India's Economic Engagement with Africa*. 2(6) Dostupné z: <http://www.afdb.org/fileadmin/uploads/afdb/Documents/Publications/India%27s%20Economic%20Engagement%20with%20Africa.pdf>

The Economist. 2013. *Elephants and tigers*, [cit. 2014-03-20]. Dostupné z: <http://www.economist.com/news/middle-east-and-africa/21588378-chinese-businessmen-africa-get-attention-indians-are-not-far>

U.S. Department of State: Office of the Historian, 2014. *Milestones: 1953–1960: Bandung Conference (Asian-African Conference)*, 1955. [online][cit. 2014-03-19]. Dostupné z: <http://history.state.gov/milestones/1953-1960/bandung-conf>

UNCTAD (UNITED NATIONS CONFERENCE ON TRADE AND DEVELOPMENT). 2013a. *World Investment Report 2013*. Dostupné z: http://unctad.org/en/publicationslibrary/wir2013_en.pdf

Vaidyanathan, V. 2013. *Indian Agricultural Investments in Africa*. AISC 2013: Annual International Studies Convention 2013. Dostupné z: http://aisc-india.in/AISC2013_web/papers/papers_final/paper_215.pdf

Varadarajan, S. 2011. *India's stake in Africa's future*. The Hindu. [cit. 2014-03-25] Dostupné z: <http://www.thehindu.com/opinion/columns/siddharth-varadarajan/indias-stake-in-africas-future/article2040474.ece>

Vasudevan, P. 2010. *The Changing Nature of Nigeria–India Relations*. Chatham House Programme Paper: AFP. 2(14)

Vines, Alex, a spol. 2009. *Thirst for African oil: Asian national oil companies in Nigeria and Angola*. Royal Institute of International Affairs. Dostupné z : <http://www.chathamhouse.org/publications/papers/view/109110>

Worldsteel: association. 2012. *Top steel-producing companies 2012*. [online][cit. 2014-03-19]. Dostupné z: <http://www.worldsteel.org/statistics/top-producers.html>

WTO (World Trade Organization). 2013. *India-Africa: South-South Trade and Investment for Development*. Dostupné z: http://www.wto.org/english/tratop_e/devel_e/a4t_e/global_review13prog_e/india_africa_report.pdf

ZENAWI, Meles. 2011. *'The dam speech'*, Grand Millennium Dam. Dostupné z: <http://grandmillenniumdam.net/the-dam-speech/>

